

Liturgijsko slavlje prigodom preuzimanja službe
zagrebačkoga nadbiskupa mons. Dražena Kutleše

Liturgijsko slavlje prigodom preuzimanja službe
zagrebačkoga nadbiskupa mons. Dražena Kutleše

Zagreb, Bogoslužni prostor bl. Alojzija Stepinca
Blagdan sv. Katarine Sijenske, zaštitnice Europe
29. travnja 2023.

ZAGREBAČKA NADBISKUPIJA OD PRVE NADBISKUPIJSKE SINODE DO DANAS

U Zagrebačkoj (nad)biskupiji tijekom gotovo devetsto trideset godina njezinoga postojanja održano je trideset biskupijskih sinoda. Posljednja, koja je ujedno bila prva nadbiskupijska sinoda, održana je 1925. godine, za nadbiskupa Antuna Bauera.

Nadbiskupijska sinoda iz 1925. utvrdila je vjeru i stegu Zagrebačke nadbiskupije. Crkva zagrebačka tom je sinodom odgovorila na izazove vremena ujednačenjem pastoralnoga rada i programa. Plodovi Sinode očituju se i u uređenju sjemeništa, odgoju i organiziranju katoličkoga života mladeži, otklonu od dnevne stranačke politike, u liturgijskome pokretu, bogatoj izdavačkoj djelatnosti, Katoličkoj akciji, Caritasu, u raznim vrstama apostolata i u osjetljivosti za socijalna pitanja, u programu 'Socijalnih tjedana'. Ti su plodovi dozrijevali ne samo tijekom nadbiskupske službe Antuna Bauera, nego i za njegovih nasljednika, sve do današnjih dana.

Razdoblje između dviju nadbiskupijskih sinoda obilježeno je petoricom uzornih pastira Zagrebačke nadbiskupije: Antunom Bauerom (1914.–1937.), Alojzijem Stepincem (1937.–1960.), Franjom Šeperom (1960.–1969.), Franjom Kuharićem (1970.–1997.) i Josipom Bozanićem (1997.–). Izuzev prvoga, ostala su četvorica uvrštena u zbor kardinala Svete Rimske Crkve. Nakon što je mons. Franjo Kuharić, kao apostolski administrator Zagrebačke nadbiskupije 1969. od Kongregacije za kauze svetaca zatražio mišljenje o prikladnosti trenutka za početak postupka za proglašenje svetim i nakon što su kardinal Šeper i nadbiskup Kuharić 1979. papi Ivanu Pavlu II. uputili molbu za proglašenje blaženim nadbiskupa Alojzija Stepinca, Kongregacija je 1980. dopustila da u Rimu pod strogom tajnom započne taj postupak. Kardinal Stepinac proglašen je blaženim 3. listopada 1998. u Nacionalnome svetištu Majke Božje Bistričke.

Kardinal Josip Bozanić 11. ožujka 2012. najavio je pokretanje kanonskoga postupka o životu i kršćanskim krjepostima nadbiskupa Franje Kuharića.

U razdoblju između dviju nadbiskupijskih sinoda na sveopćemu društvenom i crkvenom planu odigrali su se značajni događaji koji su utjecali i na život Zagrebačke Crkve. Na društvenome planu valja ponajprije spomenuti Drugi svjetski rat i polustoljetno razdoblje komunističke vladavine te osamostaljenje Hrvatske i Domovinski rat sa svim njihovim posljedicama, dok je na crkvenome planu od osobita značaja Drugi vatikanski koncil koji je osuvremenio Crkvu i prilagodio ju današnjim potrebama ljudi. Ti su događaji stoga međašni i u promatranju povijesti Zagrebačke nadbiskupije tijekom 20. stoljeća.

1. RAZDOBLJE OD 1925. DO 1945.

Drugi dio nadbiskupske službe nadbiskupa Bauera i početak službe nadbiskupa Stepinca, dakle između sinode iz 1925. i početka Drugoga svjetskog rata, obilježen je zauzetim radom katoličkih laika unutar Katoličke akcije i raznih katoličkih društava. To je razdoblje širenja pučke književnosti među najšire slojeve hrvatskoga naroda. Za budući život mjesne Crkve, ne samo Zagrebačke nadbiskupije, nego i cjelokupne Crkve u hrvatskome narodu, nezamjenjivu ulogu ima izgradnja i otvorenje Dječaćkoga sjemeništa u Zagrebu na Šalati (1928.). Kroz to su sjemenište kao pitomci prošli mnogi budući svećenici iz svih hrvatskih biskupija i nadbiskupija i u njemu su zasađene klice budućega svećeničkog zajedništva u cijelome hrvatskom narodu.

Nadbiskup Stepinac posebnu je brigu posvetio sjemeništima i svećeničkomu odgoju. U tu je svrhu na njegov poticaj kupljen dvorac Mokrice. Godine 1939. pokrenuo je 'Djelo za svećenička zvanja', odredivši da se treće nedjelje došašća u svim župama propovijeda o svećeništvu, a sva milostinja toga dana namijeni u istu svrhu.

Razdoblje do Drugoga svjetskog rata bilo je obilježeno borbom režima protiv Katoličke Crkve u tadašnjoj državnoj zajednici. Nastojalo se oslabiti Katoličku Crkvu 'odvlačenjem' mladeži iz hrvatskih katoličkih društava i raznim zabranama. U takvu zatrovano okružju propalo je potpisivanje sporazuma (konkordata) između Kraljevine Jugoslavije i Svete Stolice

(1936.). Crkva je na progone odgovorila pojačanim vjerskim životom, održavanjem pučkih misija, staleških duhovnih vježbā i euharistijskih kongresa. Crkva nije ostala ravnodušna prema potrebama siromaha i ljudi u nevoljama. U tome smislu nadbiskup Bauer osnovao je *Caritas Zagrebačke nadbiskupije* (1933.) za pomoć siromašnima, kojih je tijekom velike gospodarske krize bilo veoma mnogo. Te je godine Alojzije Stepinac izabran za privremenoga predsjednika *Zajednice Karitasa Nadbiskupije zagrebačke* za područje grada Zagreba, a 11. prosinca 1933. izabran je za predsjednika Zajednice te je upravo on zaslužan za širenje karitativnoga rada i iznimno učinkovit rad Caritasa od samih početaka. Prije i tijekom Drugoga svjetskog rata nadbiskup Stepinac pomagao je prognanim Židovima koji su sklonište našli u Zagrebu, a surađivao je i sa zagrebačkim *Društvom čovječnosti* pa je u Brezovici pružio utočište skupini starijih Židova.

Kako bi ojačali uređeni vjerski život u Zagrebu, nadbiskupi Bauer i Stepinac osnovali su od 1932. do 1944. šesnaest novih župa. Njihovim zauzimanjem, u Zagrebu u to vrijeme počinju djelovati razne redovničke zajednice, muške i ženske: Milosrdne sestre Sv. Križa (1912.), Služavke Maloga Isusa (1917.), Karmelićanke Božanskoga Srca Isusova (1917.), franjevci konventualci (1921.), franjevci trećoredci (1923.), dominikanci (1927.), Kćeri Božje ljubavi (1928.), dominikanke (1929.), franjevci Provincije Presvetoga Otkupitelja (1932.), Klanjateljice Krvi Kristove (1933.), Sestre Presvetoga Srca Isusova (1936.), bosonoge sestre karmelićanke u Brezovici (1939.), franjevci kapucini (1941.), Sestre Naše Gospe (1941.).

Drugi svjetski rat (1941.–1945.) prekinuo je redoviti život svih onih koji su njime bili zahvaćeni, a isto tako i život Zagrebačke nadbiskupije. No, koliko je prekinuo tijekom redovitoga crkvenog života, toliko je stvorio preduvjet da je Crkva mogla očitovati svoje poslanje i u tim teškim godinama progona i velike ugroženosti. Tako se sâm nadbiskup Alojzije Stepinac tijekom Drugoga svjetskog rata zauzima za progonjene i ugrožene, bez obzira na stalež, narodnost i rasu. Uočio je opasnost za vjeru i Crkvu od totalitarizama fašizma, nacizma i komunizma te se protiv njih odlučno borio. Zbog toga je često bio na udaru državnih vlasti.

2. RAZDOBLJE OD 1945. DO DRUGOGA VATIKANSKOG KONCILIA

Vrijeme Drugog asvjetskog rata i njegovog poraća, koliko god je bilo tragično i teško, toliko je za Zagrebačku Crkvu slavno; to je doba kada se mučenički, uz velike ljudske žrtve, svjedočila vjera, ali i vrijeme kada je ta Crkva trpjela veliku materijalnu štetu. Počevši od 1935., u ratu i poraću ubijeno je 65 svećenika Zagrebačke

nadbiskupije te više od 45 svećenika redovnika sa službom u Zagrebačkoj nadbiskupiji, a na području Nadbiskupije stradalo je više desetaka svećenika, redovnika, redovnica, bogoslova i sjemeništara iz Hrvatske, Slovenije te Bosne i Hercegovine. Mnogi su u tome razdoblju osuđeni na dugogodišnje zatvorske kazne, robijanje u logorima, a mnogi su prognani izvan domovine. Među stradalnicima su i mnogi vjernici laici, čija imena i okolnosti stradanja i mučeništva treba tek utvrditi. Postoje svjedočanstva za 102 mjesta u Zagrebačkoj nadbiskupiji u kojima su počinjena umorstva Hrvata katolika nakon Drugog svjetskog rata. Uništeno je, razoreno ili oštećeno više od 250 katoličkih crkava i kapela.

Godine 1946. zagrebački nadbiskup Alojzije Stepinac bio je izložen *namještenomu* sudskom postupku i osuđen na šesnaest godina zatvora i prisilna rada te na pet godina gubitka svih građanskih i političkih prava. Tijekom trinaest i pol godina bio je zatočenik u Lepoglavi i Krašiću (1946.–1960.). Na taj je način Zagrebački nadbiskup prisilno spriječen obnašati redovitu pastirsku službu. U to su vrijeme obnašatelji dužnosti zagrebačkoga nadbiskupa bili biskup Franjo Salis-Seewis (1946.–1954.) i nadbiskup koadjutor Franjo Šeper (1954.–1960.).

Crkva je nakon rata bila prisiljena živjeti pod trajnim pritiskom komunističke ideologije, koja je nastojala iz srdaca vjernika 'iščupati' vjeru te tako uništiti Crkvu. U tu je svrhu bio zabranjen svaki organizirani rad vjernika laika u određenim društvima, a bio je zabranjen i katolički tisak. To je bilo vrijeme *Crkve šutnje*. Svatko ju je mogao napadati, a ona se nije mogla javno braniti. Radilo se trajno na njezinu razaranju: izbačen je vjeronauk iz škola, ukinuta su građanska prava svećeničkim kandidatima te su se osnivala staleška

društva svećenika, koji su bili ucijenjeni da razbijaju crkveno jedinstvo. Usprkos svemu, Crkva je, zahvaljujući ponajprije zatočenom blaženom Stepincu, ustrajala na vjernosti Kristu Spasitelju i rimskom biskupu, nasljedniku svetoga Petra.

Vidjevši da Crkva opstaje usprkos svim progonima i pritiscima, komunistička je vlast počela početkom šezdesetih godina 20. stoljeća popuštati i pomalo dopuštati pojedine oblike vjerničkoga djelovanja koji su do tada bili zabranjivani. Tako se od početka šezdesetih godina ponovno pokreću katolički časopisi koji su, u tim nesklonim okolnostima, pokazatelj hrabrosti i napora Crkve u brizi za odgoj vjernika. Bilo je to vrijeme neposrednih priprema Drugoga vatikanskog koncila.

3. RAZDOBLJE OD DRUGOGA VATIKANSKOG KONCILA DO 1990.

Drugi vatikanski koncil (1962.-1965.) velika je prekretnica u životu Crkve jer je postavio temelje za budući život Crkve. Dokumenti Drugoga vatikanskog koncila temelj su obnove Crkve, koja se nakon Koncila dogodila na bogoslužnome, bogoslovnome, crkveno-pravnome i mnogim drugim područjima, a obnova traje i danas. Zagrebački nadbiskup Franjo Šeper sudjelovao je u pripremi i u radu samoga Koncila, a uz njega su bili i pomoćni biskupi Josip Lach i Franjo Kuharić. Nadbiskup Šeper, imenovan kardinalom 1965., pokazao je izniman razbor i mudrost u vodstvu Nadbiskupije i Crkve u Hrvatskoj u doba snažnoga protucrkvengog djelovanja komunističkoga režima (u doba zatočeništva te nakon smrti kardinala Stepinca), kao i odlučnost – u zajedništvu s episkopatom – u složenome kontekstu ponovne uspostave diplomatskih odnosa tadašnje države sa Svetom Stolicom. Pastoralna skrb za brojne iseljenike i radnike na privremenome radu u europskim zemljama bila je jedna od njegovih velikih briga, a nastojao je stvoriti preduvjete za mogućnost daljnjega obrazovanja svećenika na inozemnim crkvenim učilištima. Osim široke pastoralne djelatnosti, vidljive posebice u osnivanju župa, 1966. zauzeo se i za obnovu djelovanja Caritas Zagrebačke nadbiskupije, koji je bio prestao djelovati 1946. godine. Nemjerljiva je uloga kardinala Šepera i u djelova-

nju na razini opće Crkve: u svojstvu pročelnika Kongregacije za nauk vjere (1968.–1981.) i predsjednika Međunarodne teološke komisije, nastavljajući na mnogovrsne načine pratiti i podupirati život Crkve u Hrvatskoj, osobito Zagrebačke nadbiskupije.

Koncilsko i poslijekoncilsko razdoblje vrijeme je novoga uzleta vjerničkoga života u Zagrebačkoj nadbiskupiji. Taj je život moguće pratiti u vjerskome dvo tjedniku, a zatim tjedniku 'Glas Koncila' koji je počeo izlaziti već 1963. godine. Drugi vatikanski koncil potaknuo je korištenje tiska u crkveno-vjerskome životu pa je 1967. godine pokrenut 'Centar za koncilsko istraživanja, dokumentaciju i informacije Kršćanska sadašnjost'. Redovnici započinju izdavati vlastite glasnike, a i pojedine zagrebačke i izvanzagrebačke župe izdaju svoja glasila, kao i pitomci određenih odgojnih zavoda (sjemeništa).

Nadbiskup Franjo Kuharić osnovao je pedeset i tri nove župe, od kojih mnoge u novim zagrebačkim četvrtima. Više je puta pohodio gotovo sve župe diljem velike Zagrebačke nadbiskupije. Nadbiskup Kuharić predvodio je devetogodišnje svenarodno slavlje 'Trinaest stoljeća kršćanstva', od 1976. do 1984. godine, koje je svoj vrhunac imalo u Nacionalnome euharistijskom kongresu, proslavljenome u Mariji Bistrici, u rujnu 1984. godine. Nakon višedesetljetnoga komunističkog ugnjetavanja, tim je slavljima hrvatski vjernički narod podizao svoj vjernički duh i obnavljao svoje narodno zajedništvo.

4. RAZDOBLJE OD 1990. DO 2000.

Osamostaljenjem Republike Hrvatske počele su velike društvene promjene koje su obilježene važnim događajima kao što su prvi višestranački parlamentarni izbori u travnju i svibnju 1990., konstituiranje prvoga demokratski izabranoga višestranačkog Sabora 30. svibnja 1990., donošenje prvoga Ustava neovisne Republike Hrvatske 22. prosinca 1990., donošenje ustavne odluke o samostalnosti i suverenosti Republike Hrvatske 25. lipnja 1991., donošenje odluke o raskidu državnopravnih sveza s jugoslavenskim državnim sastavnicama 8. listopada 1991., međunarodno priznanje Republike

Hrvatske, u čemu je važnu ulogu odigrala i Sveta Stolica priznavši među prvima hrvatsku suverenost (13. siječnja 1992.), dok se većina zemalja pridružila priznanju 15. siječnja 1992.

Veliki dio Zagrebačke nadbiskupije bio je zahvaćen ratnim zbivanjima. Rat je donio strašne nedaće: mnogi su građani prognani sa svojih ognjišta i raseljeni, neki su ubijeni, a neki nestali. Zbog ratnih su razaranja mnogi izgubili svoje domove, baštinu i imovinu, ostali bez zaposlenja te potpuno osiromašeni.

U Domovinskom ratu (1991.–1995.) srpski su napadači uništili mnogobrojne crkvene zgrade. Razoreni su ili oštećeni crkveni objekti u 463 mjesta Zagrebačke nadbiskupije: 340 crkava, kapela i drugih zgrada, 93 raspela i 30 groblja. Mnogi su vjernici sa svojim župnicima bili prognani iz svojih domova, uništena su čitava sela, razoreni su brojni gradovi.

Crkva je i u ratnim nevoljama nastojala živjeti svoje poslanje, okrećući se poglavito najpotrebitijima i zauzimajući se na područjima života gdje je njezina pomoć bila dragocjena.

Republika Hrvatska uspostavila je 1992. diplomatske odnose sa Svetom Stolicom te od tada u Zagrebu djeluje Apostolska nuncijatura, a za prvoga je nuncija Svete Stolice u Republici Hrvatskoj imenovan nadbiskup Giulio Einaudi. Prisutnost apostolskoga nuncija sa sjedištem u Zagrebu za vjernike je veliki znak povezanosti mjesne i sveopće Crkve.

Godine 1994. Zagrebačka je nadbiskupija slavila 900. obljetnicu svoga postojanja. Tom je prigodom vjernike Zagrebačke Crkve i cijele Hrvatske pohodio papa Ivan Pavao II., 10. i 11. rujna 1994. Na euharistijskome slavlju sa Svetim Ocem sudjelovalo je gotovo milijun hrvatskih hodočasnika, tako da je to do tada najveći hrvatski vjernički skup održan u Hrvatskoj. Krajem iste godine, od 3. do 5. studenoga, u Zagrebu je održan znanstveni skup o Zagrebu i Zagrebačkoj nadbiskupiji, a rasprave s toga skupa objavljene su u značajnu Zborniku posvećenu kardinalu i nadbiskupu Franji Kuhariću.

Godine 1990. započela je obnova zvonika i pročelja zagrebačke katedrale. Unutrašnjost obnove katedrale dovršena je do 1994. godine, a 2006. svečano je bla-

goslovljen obnovljeni portal, nakon što je prethodno završena obnova glavnoga pročelja te sjevernoga zvonika.

Godine 1997. Sveta Stolica je na području Zagrebačke nadbiskupije utemeljila dvije nove biskupije: Požešku i Varaždinsku. Prvim varaždinskim biskupom imenovan je Marko Culej, a požeškim biskupom Antun Škvorčević. Požeškoj biskupiji pripalo je osamdeset i pet župa slavonskoga dijela dotadašnje Zagrebačke nadbiskupije, a Varaždinskoj biskupiji pripalo je devedeset i šest župa zagorsko-podravskoga dijela Zagrebačke nadbiskupije.

Godine 1997. utemeljen je Vojni ordinarijat u Republici Hrvatskoj kojega je bio prvi biskup Juraj Jezerinac, dotadašnji pomoćni biskup zagrebački. Umirovljen je nadbiskup i kardinal Franjo Kuharić, a 5. srpnja 1997. novim je nadbiskupom imenovan dotadašnji krčki biskup Josip Bozanić, koji je u službu zagrebačkoga nadbiskupa uveden 4. listopada iste godine.

Papa Ivan Pavao II. posjetio je Hrvatsku i drugi put, od 2. do 4. listopada 1998., te je tom prigodom na veličanstvenome misnom slavlju u Mariji Bistrici proglasio blaženim zagrebačkoga nadbiskupa, kardinala Alojzija Stepinca.

5. NADBISKUPIJA NA ULASKU U TREĆE TISUĆLJEĆE

Crkveni se život intenzivno razvijao i u prvome desetljeću 21. stoljeća. Vrhunac trogodišnjega pripremnog razdoblja i slavljenja Godine velikoga jubileja 2000. bio je u slavlju Nadbiskupijskoga euharistijskog kongresa, u Zagrebu 1. listopada 2000.

Godine 2001., 7. i 8. studenoga, održan je u Zagrebu međunarodni znanstveni skup prigodom 20. obljetnice smrti kardinala Franje Šepera, nekadašnjega zagrebačkog nadbiskupa i pročelnika Kongregacije za nauk vjere. Nastavak skupa održan je u Rimu, od 26. studenoga do 1. prosinca 2001., u nazočnosti brojnih hrvatskih hodočasnika koje je tijekom audijencije, 28. studenoga, posebno pozdravio papa Ivan Pavao II. Na oba skupa sudjelovao je i nasljednik kardinala Šepera u službi pročelnika Kongregacije za nauk vjere, kardinal Joseph Ratzinger, sadašnji papa u miru, Benedikt XVI.

Na blagdan blaženoga Alojzija Stepinca 2002. godine zagrebački nadbiskup Josip Bozanić u zagrebačkoj je prvostolnici najavio Drugu sinodu Zagrebačke nadbiskupije. Od tada do danas Crkva je zagrebačka živjela milosno ozračje Pedesetnice, koje je unijelo živost u župne zajednice, među vjernike i svekoliku crkvenu zbilju.

Srcima ljudi drag, umirovljeni zagrebački nadbiskup i kardinal Franjo Kuharić umro je 11. ožujka 2002. Mnoštvo vjernika, s više od šest stotina svećenika koncelebranata, oprostilo se od svojega pastira euharistijskim slavljem i liturgijom sprovoda 14. ožujka 2002. na trgu ispred prvostolnice.

Treći Papin apostolski pohod Hrvatskoj, od 5. do 9. lipnja 2003., bio je ujedno i njegovo stoto međunarodno putovanje. Ivan Pavao II. tada je posjetio Rijeku, Dubrovnik, Osijek, Đakovo i Zadar te je tom prigodom u Dubrovniku blaženom proglasio s. Mariju Propetoga Isusa Petković, utemeljiteljicu Družbe Kćeri Milosrđa. Vjernici Zagrebačke nadbiskupije sudjelovali su na slavljinama s Papom, osobito u Osijeku i Rijeci. Nedugo nakon toga, 22. lipnja 2003., Papa je posjetio susjednu Bosnu i Hercegovinu te u Banjoj Luci blaženim proglasio laika Ivana Merza, koji je živio, radio i umro u Zagrebu, i čiji se zemni ostaci nalaze u bazilici Srca Isusova u Zagrebu.

Dana 21. listopada 2003. papa Ivan Pavao II., na svečanome konzistoriju u bazilici svetoga Petra u Vatikanu, uvrstio je nadbiskupa Josipa Bozanića u Zbor kardinala Svete Rimske Crkve.

Od značajnih godišnjih vjerskih slavlja u Zagrebačkoj nadbiskupiji valja posebno izdvojiti: proslavu Stepinčeva, koje – počevši od šezdesetih godina 20. stoljeća – svake godine 10. veljače okuplja mnoštvo vjernika u prvostolnici; svečanu proslavu Majke Božje od Kamenitih vrata, zaštitnice grada Zagreba, s procesijom od prvostolnice do Kamenitih vrata, a koju posljednjih godina redovito predvodi jedan od nadbiskupa i kardinala iz drugih zemalja; zavjetno hodočašće vjernika grada Zagreba u Mariju Bistricu, koje se do 2001. godine održavalo u srpnju, a od 2002. godine u rujnu, od kada je spojeno s nadbiskupijskim hodočašćem mladih u Mariju Bistricu.

Tijekom 2002. i 2003. godine proslavljena je na više razina 150. obljetnica uspostave Zagrebačke nadbiskupije i Hrvatsko-slavonske crkvene pokrajine. Uzdignućem Đakovačke i Srijemske biskupije u Nadbiskupiju đakovačko-osječku (s ponovnom uspostavom Srijemske biskupije) nekadašnja je metropolija preustrojena u dvije crkvene pokrajine: Zagrebačku i Đakovačku-osječku (2008.).

Odlukom Zagrebačkoga nadbiskupa izgrađen je 'Svećenički dom sv. Josipa' na Kaptolu 7, Zagreb. Dom je blagoslovio 22. ožujka 2004. nadbiskup Josip Bozanić. Zagrebačka nadbiskupija kupila je u Malom Lošinjku kuću za mlade. Od 2003. godine u Domu sv. Martina u Malom Lošinjku odvija se formacija za animatore. Svake godine u ljetnim mjesecima kroz Dom prođe (odnosno u njemu boravi) četiristotinjak mladih vjernika.

Nadbiskup zagrebački kardinal Josip Bozanić osnovao je 3. lipnja 2006. Hrvatsko katoličko sveučilište, koje je svojim akademskim radom započelo 2010. godine.

Na Silvestrovo 2006. Zagreb je bio domaćin europskoga susreta mladih, koji pod nazivom *Hodočašće povjerenja na zemlji* svake godine u drugoj zemlji priprema ekumenska zajednica iz Taizèa.

U sklopu Svećeničkoga dana, 1. listopada 2007. blagoslovljena je obnovljena zgrada Nadbiskupskoga bogoslovnog sjemeništa u Zagrebu na Kaptolu 29.

Novina je u životu Zagrebačke nadbiskupije Nadbiskupijski pastoralni institut koji od 2007. godine djeluje u južnom krilu zgrade Nadbiskupskoga bogoslovnog sjemeništa. Iste je godine u prostorima kule 'Nebojan' otvoren i Muzej blaženoga Alojzija Stepinca, koji čuva uspomene na hrabri kršćanski život ovoga pastira Zagrebačke Crkve. Taj je Muzej stanoviti nastavak i obogaćenje Spomen-zbirke bl. Alojzija Stepinca, otvorene 1995., smještene u zgradi Nadbiskupskoga dvora, s ulazom iz dvorišta iza apside prvostolnice.

U okviru proslave 'Svećeničke godine' u Zagrebačkoj nadbiskupiji, tristotinjak svećenika 24. rujna 2009. hodočastilo je u Staru Gradišku, Jasenovac i Petrinju. Posebno su razmatrali

o svijetlim svećeničkim likovima koji su svojom žrtvom i svjedočanstvom vjernosti Kristu i Crkvi – prošavši kroz iznimna trpljenja i umiranja – ostavili istinsko nadahnuće za svećeničko služenje. Taj je pohod sadržavao molitvu za žrtve te susrete s otajstvom zla, s plodovima nepravde i neistine, s ideologijama koje su ostavile trag bezboštva i nepoštivanja ljudskoga dostojanstva. Osim toga, hodočašće je bilo doprinos ‘pročišćavanju spomena’ (*purificatio memoriae*) i promicanju istine: o vremenu prije i tijekom Drugoga svjetskog rata, o zločinima komunističkoga režima i o ratu protiv Hrvatske od 1991. do 1995. Posebno je bilo vrijedno prepoznavanje puta duhovne i materijalne obnove koja izvire snagom žrtve iz ljubavi i zauzimanja za bližnje.

Nova životnost Zagrebačke nadbiskupije očitovala se krajem 2009. i početkom 2010. godine. Naime, 5. prosinca 2009. papa Benedikt XVI. ponovno je uspostavio Sisačku biskupiju i osnovao Bjelovarsko-križevačku biskupiju. Sisačkoj biskupiji pripalo je šest dekanata dotadašnje Zagrebačke nadbiskupije i k tome još pet župa graničnih dekanata, a Bjelovarsko-križevačkoj biskupiji pripalo je sedam dekanata dotadašnje Zagrebačke nadbiskupije. Sisačkim biskupom imenovan je mons. Vlado Košić, dotadašnji pomoćni biskup zagrebački, a Bjelovarsko-križevačkim mons. Vjekoslav Huzjak, svećenik Varaždinske biskupije, generalni tajnik Hrvatske biskupske konferencije. Uspostava Sisačke biskupije proslavljena je 6. veljače 2010., a Bjelovarsko-križevačke i ređenje prvoga njezinog biskupa 20. ožujka 2010.

Godine 2010., od 30. rujna do 3. listopada, u Zagrebu je održano 40. plenarno zasjedanje Vijeća biskupskih konferencija Europe (CCEE), kojemu je domaćin bio potpredsjednik Vijeća kardinal Josip Bozanić, a u okviru kojega se razmatralo o temi *Demografija i obitelj u Europi*. Suočavajući se s tim gorućim društvenim, etičkim, kulturnim, ekonomskim i pastoralnim pitanjem u mnogim europskim zemljama, pa i u Hrvatskoj, sudionici su istaknuli obitelj kao nezaobilazan čimbenik za cjelovit razvoj ljudske osobe, za očuvanje kršćanskih vrijednota i za napredak društva te potaknuli društvena nastojanja koja stvaraju preduvjete i ohrabruju roditelje u odluci za rađanje djece. Na kraju zasjedanja sudionici skupa, u zajedništvu s hrvatskim biskupima i

Božjim narodom, slavljem euharistije u zagrebačkoj prvostolnici očitovali su eklezijalno zajedništvo i duhovnu povezanost naroda Europe te u zahvalnome spomenu na beatifikaciju nadbiskupa Alojzija Stepinca raspravljali o njegovu zalaganju za dostojanstvo obitelji i za njezino mjesto u izgradnji zdravoga društva.

Godina 2011. bila je u znaku pohoda pape Benedikta XVI. Hrvatskoj, odnosno Zagrebu, povodom proslave Prvog nacionalnog dana hrvatskih katoličkih obitelji. Papa se u subotu 4. lipnja u Hrvatskome narodnom kazalištu susreo s predstavnicima civilnoga društva, političkoga, akademskoga, kulturnoga i gospodarskoga života, s Diplomatskim zborom i s vjerskim čelnicima, a potom se na Trgu bana Josipa Jelačića susreo s mladima. U nedjelju 5. lipnja predvodio je svečano euharistijsko slavlje na zagrebačkome Hipodromu, uz sudjelovanje oko četristo tisuća vjernika.

Iste je godine na zagrebačkome Ksaveru otvorena novoizgrađena zgrada Hrvatske biskupske konferencije, u čijoj je neposrednoj blizini sjedište Apostolske nuncijature u Republici Hrvatskoj te sjedište Vojnoga ordinarijata u Republici Hrvatskoj.

Nakon odreknuća pape Benedikta XVI. od službe rimskoga biskupa (28. veljače 2013.) za novoga je papu (13. ožujka 2013.) izabran nadbiskup Buenos Airesa, kardinal Jorge Mario Bergoglio, koji je uzeo ime Franjo.

U pastoralnoj je 2013./2014. godini u Nadbiskupiji pokrenut projekt 'Kateheze za odrasle'. Kateheze su održavane od studenoga 2013. do lipnja 2014. svakoga utorka u isto vrijeme u svim župama. Jednu je katehezu mjesečno održao Nadbiskup, a uživo su u župama praćene internetom. Ostale susrete osmišljavali su župnici prema unaprijed pripremljenim materijalima.

U iščekivanju kanonizacije zagrebačkoga nadbiskupa bl. Alojzija Stepinca, od početka korizme 2015. do Stepinčeva 2016., trajala je inicijativa *Molitveni hod sa Stepincem*, u sklopu koje su se u župama Nadbiskupije vjernici okupljali na molitvu oko relikvijara s Blaženikovim moćima, koji je u svakoj župi ostajao najmanje jedan dan.

Crkva zagrebačka u 20. i početkom 21. stoljeća urešena je primjerom života mnogih svjedoka vjere. Među njima su dvojica blaženika (bl. Alojzije Stepinac i bl. Ivan Merz), te više slugu Božjih za koje se vodi ili je završen nadbiskupijski postupak za proglašenje blaženim.

Od svetkovine Bezgrješnoga začeća Blažene Djevice Marije, 8. prosinca 2015. do svetkovine Krista Kralja, 20. studenoga 2016., u Katoličkoj se Crkvi slavila izvanredna 'Sveta godina milosrđa'. Tom je prigodom od 13. do 17. travnja u Zagrebu boravilo tijelo svetoga Leopolda Bogdana Mandića (dva dana u katedrali, tri dana u njemu posvećenoj crkvi u Dubravi) kojega je Papa, zajedno sa sv. Pijom iz Pietrelcine, proglasio posebnim zaštitnikom *Godine milosrđa*.

Na svetkovinu Bezgrješnoga začeća Blažene Djevice Marije, 8. prosinca 2016., svečanim euharistijskim slavljem koje je u zagrebačkoj prvostolnici predvodio Nadbiskup, otvorena je Druga sinoda Zagrebačke nadbiskupije koja se odvijala pod geslom *Hodimo u novosti života* (Rim 6,4). Nakon višegodišnjega pripremnog razdoblja s dva dijela nadbiskupijskoga savjetovanja u župnim i drugim zajednicama, 2015. godine je predstavljen Radni dokument Sinode namijenjen raspravi na sinodskim zasjedanjima.

Tijekom odvijanja Sinode održano je ukupno pet sinodskih zasjedanja, na kojima je sudjelovalo 189 članova Sinode. Prvo zasjedanje na temu 'Crkva zagrebačka u djelu evangelizacije' održano je 9. i 10. prosinca 2016.; drugo zasjedanje na temu 'Crkva zagrebačka u slavljenju Kristova otajstva' održano je 24. i 25. veljače 2017.; treće zasjedanje na temu 'Crkva zagrebačka u zajedništvu svoga poziva i poslanja' održano je 31. ožujka i 1. travnja 2017.; četvrto zasjedanje na temu 'Crkva zagrebačka u hrvatskome društvu' održano je 24. i 25. studenoga 2017.; završno zasjedanje održano je 9. veljače 2018. Između trećega i četvrtoga zasjedanja članovi su Sinode, koje su predvodili pomoćni zagrebački biskupi Ivan Šaško i Mijo Gorski, 16. rujna 2017. hodočastili u Nacionalno svetište sv. Josipa u Karlovcu te u Krašić, mjesto zatočeništva i preminuća bl. Alojzija Stepinca. Euharistijsko slavlje završetka Sinode slavljeno je u zagrebačkoj

prvostolnici na blagdan bl. Alojzija Stepinca, 10. veljače 2018. kada je Nadbiskupu predano 199 prijedloga (propozicija) sa sinodskih zasjedanja za izradu Završnoga dokumenta Sinode.

Odlukom zagrebačkoga nadbiskupa, kardinala Josipa Bozanića u Zagrebačkoj nadbiskupiji slavljena je 'Godina svetoga Josipa' od 19. ožujka 2017. do 19. ožujka 2018., povodom 330. obljetnice proglašenja svetoga Josipa zaštitnikom Domovine.

Papa Franjo prihvatio je 13. svibnja 2017. odreknuće Valentina Pozaića od službe pomoćnoga zagrebačkog biskupa iz zdravstvenih razloga. On je bio imenovan pomoćnim biskupom zagrebačkim i naslovnim biskupom pićanskim 2. veljače 2005. i zaređen 19. ožujka 2005. U pastirskoj službi nadbiskupu Josipu Bozaniću prvi su suradnici dvojica pomoćnih biskupa: Ivan Šaško, imenovan pomoćnim biskupom zagrebačkim i naslovnim biskupom Rotarije 11. veljače 2008. i zaređen 29. ožujka 2008., te Mijo Gorski, imenovan pomoćnim biskupom zagrebačkim i naslovnim biskupom cavtatskim 3. svibnja 2010. i zaređen 3. srpnja 2010.

6. PANDEMIJA I POTRESI 2020.

Prema odluci Hrvatske biskupske konferencije, Zagrebačka nadbiskupija je 9. i 10. svibnja 2020. trebala biti domaćin 11. susreta hrvatske katoličke mladeži, koji se zbog pandemije bolesti nazvane 'Covid-19' i posljedica potresa nije mogao proslaviti.

U nedjelju 22. ožujka 2020. u 6.24 sati potres magnitude 5.5 prema Richteru pogodio je Zagreb i širu okolicu, u 7.01 sati uslijedio je drugi potres magnitude 5.0 prema Richteru, s epicentrom na području Markuševca. U potresu je poginula jedna djevojčica, ranjeno je više osoba, a oštećeno je oko 26 000 građevinskih objekata u središtu grada i u podsljemenskoj zoni. Što se tiče crkvenih zgrada, teško je oštećena zagrebačka prvostolnica i Nadbiskupski dvor, kompleks Međubiskupijskoga sjemeništa na Šalati sa zgradom Nadbiskupske klasične gimnazije, veći broj crkava i drugih crkvenih objekata, o čemu su župnici i redovničke zajednice Nadbiskupskom duhovnom stolu dostavili svoja izvješća.

U Zagrebu su najteže stradale crkve: sv. Šimuna i Jude Tadeja u Markuševcu, Rođenja Blažene Djevice Marije u Granešini, Pohoda Blažene Djevice Marije u Čučerju, bazilika Srca Isusova u Palmotićevoj ulici, crkva sv. Franje Asiškoga na Kaptolu, sv. Marka i sv. Katarine na Gornjem gradu, Uznesenja Blažene Djevice Marije u Remetama, sv. Franje Ksaverskoga u Vugrovcu, Pohoda Blažene Djevice Marije na Dolcu, sv. Franje Ksaverskoga na Ksaveru, sv. Mihaela Arkandjela u Gračanima, Krista Kralja na Mirogoju, sv. Ivana Krstitelja u Novoj Vesi, sv. Petra i Pavla u Kašini, Uznesenja Blažene Djevice Marije u Resniku te Svih svetih u Sesvetama.

Dva razorna potresa, prvi u ponedjeljak, 28. prosinca 2020. u 6.28 sati, magnitude 5.0 prema Richteru, te drugi u utorak, 29. prosinca 2020. u 12.19 sati, magnitude 6.2 prema Richteru, pogodila su područje Sisačke biskupije, s epicentrom pokraj Petrinje. U njima je poginulo sedam osoba, više je osoba ranjeno te je oštećeno više od 65 000 građevina. Veliku je štetu pritom pretrpjelo i područje Zagrebačke nadbiskupije. Dodatno je oštećena zagrebačka prvostolnica i kompleks Međubiskupijskoga sjemeništa. Nakon toga potresa veći je broj župnih crkava pretrpio teška oštećenja te su postale neuporabljive za liturgijska slavlja.

Ta su dva snažna potresa u razmaku od devet mjeseci i s višemjesečnim naknadnim podrhtavanjima tla ostavili tragove u ljudima i na zgradama, kao i u životu župnih zajednica glede pastoralnoga djelovanja.

Prema dopisima koje su župnici dostavili Nadbiskupskom duhovnom stolu ukupno su štetu na crkvenim objektima prijavile 124 župe (veliki dio njih za oba potresa) u kojima je oštećeno 220 crkvenih građevina, 101 župna crkva, što je gotovo polovina župnih crkava u Nadbiskupiji (29 privremeno neuporabljivo za liturgijska slavlja), 64 kapele i 47 župnih kuća. Osim župnih građevina stradale su zgrade središnjih ustanova Zagrebačke nadbiskupije: prvostolnica, Nadbiskupski dvor i Nadbiskupski duhovni stol, Nadbiskupsko bogoslovno sjemenište, kompleks zgrada na Šalati u kojemu je Međubiskupijsko sjemenište, Nadbiskupska klasična gimnazija i Knjižnica

Katoličkoga bogoslovnog fakulteta, zgrada Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u Vlaškoj ulici, neobnovljene zgrade kompleksa Hrvatskoga katoličkog sveučilišta, kurije Prvostolnoga kaptola i Zbora prebendara, samostani: franjevac na Kaptolu, karmelićana u Remetama, isusovaca u Palmotićevoj ulici i na Jordanovcu, trećoredaca na Ksaveru. Stradao je i veći broj ženskih redovničkih samostana: dominikanki (Kruge), bosonogih karmelićanki (Marija Bistrica), karmelićanki Božanskoga Srca Isusova (Vrhovec), Kćeri Božje Ljubavi (Nova Ves), klarisa (Mikulići), Milosrdnih sestara sv. Križa (Vrhovec), milosrdnica (Frankopanska ulica), Sestara Naše Gospe (Primorska ulica i Bukovačka cesta), Služavki Malog Isusa (Naumovac i Nova Ves), uršulinki (Vlaška ulica) i bazilijanki (Jurjevska ulica).

Može se reći da u središtu Zagreba nema crkvene zgrade koja nije u potresu više ili manje oštećena. Treba reći da nijedna crkva stradala u potresu nije zanemarena. Neke su crkve učvršćene i obnovljene, neke se obnavljaju, a za neke su pak u tijeku potrebne pripreme u skladu sa složenim procedurama i raspoloživim sredstvima.

Slijedom navedenoga, godine 2020. i 2021. u Nadbiskupiji su obilježene izazovom pandemije i potresa te prilagođavanjem pastoralnoga djelovanja navedenim okolnostima.

Uz mnogo nepoznanica pri pojavi i tijekom pandemije, Nadbiskupija je – razmatrajući preporuke medicinskih stručnjaka i odredbe državnih vlasti – u svojim postupcima slijedila odgovore sveopće Crkve na pandemiju, primjenjujući ih sukladno svojim mjesnim posebnostima.

Imajući na raspolaganju tadašnje spoznaje, iskustva nekih partikularnih Crkava i pozitivne civilne propise, biskupi Hrvatske biskupske konferencije 19. ožujka 2020. donijeli su posebne odluke o euharistijskim i drugim liturgijskim slavljinama te crkvenim događanjima glede nazočnosti vjernika, što je bilo na snazi do 1. svibnja 2020.

Nakon toga su se u Nadbiskupiji sva pastoralna događanja odvijala uz stanovita ograničenja glede broja sudionika i primjene protuepidemijskih pristupa, ali ne dokidajući i ne

odgađajući slavlja i susrete važne za crkveni život. Glede donošenja i primjene kriterija za okupljanje ljudi tijekom pandemije, nadbiskup Bozanić je u više navrata isticao i predlagao odgovornima u državi da se postave i primjenjuju jasni, smisleni, lako obrazloživi i provedivi kriteriji; kako bi se pozornije razmotrile specifičnosti crkvenih okupljanja i liturgijskih slavlja, kako bi se bilo dosljednima u primjeni kriterija za sve i izbjegle napetosti te moguća diskriminacija u društvu.

Korištene su razne tehničke mogućnosti povezanosti u molitvi i slavljinama koja su prenošena putem suvremenih medija, promičući vrijednost istinskoga zajedništva nošenoga tjelesnom prisutnošću. To se očitovalo u čežnji za ponovnim okupljanjima u crkvi, a potvrđeno je osobito tijekom susreta s vjernicima prigodom blagoslova obitelji u njihovim domovima.

Iznimna zauzetost i suradnja dekana i ostalih svećenika, redovnika i redovnica, pastoralnih suradnika i vjernika laika urodila je plodovima koje treba prepoznati i čuvati kao izvor nove snage.

Neka su nam vremena darovana kao trenutci prepoznavanja i razlučivanja prisutnosti i nadahnuća, kao djelovanje Duha Svetoga te kao doba vjernosti i suradnje u Crkvi, da bi u svim okolnostima živjela radost vjere u nama i po nama se širila na druge ljude i na cijelo društvo. Uza sve kušnje kojima je Nadbiskupija bila i jest izložena, vidljiva je snaga i potreba sakramentalnoga zajedništva i uzajamne potpore; traženje i donošenje odluka vođenih ljubavlju prema bližnjima, vrijednost ustrajne molitve i karitativne blizine u pomaganju potrebitima.

U novonastalim okolnostima postoji velika želja za obnovom crkava i drugih crkvenih prostora. Nemoguće je u svemu previdjeti oštećenja važnih mjesta nadbiskupijske duhovnosti u središtu Zagreba: prvostolnica, crkva-majka, mjesto jačanja otajstva zajedništva s Gospodinom i s ljudima, mjesto slavlja i izgradnje crkvenosti, mjesto pobožnosti i čašćenja svetih, posebice bl. Alojzija Stepinca. Katedrala snažno nedostaje životu Nadbiskupije, ali i drugim vjernicima koji u nju rado hodočaste i zbog toga jer je postala iznimnim mjestom susre-

ta s Bogom u sakramentu pomirenja i ostala prostorom sigurnosti i vjerničke nade, riznicom baštine i blizine vječnosti.

Uz prvostolnicu stradala su i druga dva prostora dragocjena za slavlje svete ispovijedi: bazilika Srca Isusova u Palmotićevoj ulici i crkva sv. Franje Asiškoga na Kaptolu. Osim toga, to su i važna mjesta susreta s uzorima svetoga življenja Radosne vijesti.

No, Crkva, u velikodušnosti služenja svojih službenika pokazuje svoju životnost i u takvim neprilikama te su i službu ispovijedanja u središtu Zagreba preuzele druge župe. I to je dragocjen prilog i zalog budućega zajedništva.

Nadbiskupijska slavlja koja su se redovito slavila u katedrali, kao što su obredi Svetoga trodnevlja, ređenja, podjele mandata, razni susreti s određenim skupinama službenika i vjernika, liturgijska slavlja prigodom molitve za hrvatsku domovinu, pronašla su mjesta u našim svetištima (u Mariji Bistrici i Karlovcu) ili u zagrebačkim župnim crkvama (sv. Blaža, sv. Ivana XXIII., sv. Petra).

Na trgu ispred katedrale slavljena je svetkovina Majke Božje od Kamenitih vrata i blagdan bl. Alojzija Stepinca. Pokraj zgrade Nadbiskupskoga bogoslovnog sjemeništa, u dvorištu kurije na Kaptolu 28, izgrađen je *Bogoslužni prostor bl. Alojzija Stepinca*, kao zamjenski prostor dok traje obnova Prvostolnice.

U tome je prostoru prvo slavlje bila misa Večere Gospodnje na Veliki četvrtak, 14. travnja 2022. Od tada je taj prostor mjesto redovitih slavlja euharistije, sakramenta pomirenja, službā Božje Riječi i drugih molitvenih susreta. Od mjeseca rujna 2022. godine u kuriji na Kaptolu 28 smješten je dio ureda Nadbiskupskoga duhovnog stola. Zgrada kurije je za tu namjenu privremeno preuređena.

Zacijelo su obje nedaće, i pandemija i potres, s posljedicama kojih se Nadbiskupija suočila, ostavile mnogo tragova na pojedincima i zajednicama vjernika, ali one su – noseći kršćansku poruku o ljudskoj krhkosti i veličini dostojanstva – također otvorile obzore obnove i izgradnje, još snažnije naglašavajući povezanost prolaznosti s neprolaznim i našu usmjerenost prema vječnomu.

Tako su se u vremenu izrade Završnoga dokumenta Sinode susrele nutarnja obnova nadbiskupijske obitelji i nužnost obnove baštinjenih dobara te izgradnja privremenih i novih prostora. Novost života u Kristu s kojim hodimo i pouzdanje u Providnost jača – prema Apostolovim riječima (*Rim 12, 12*) – našu nadu u radosti, strpljivost u nevolji, postojanost u molitvi.

*(Izjave i odluke Druge sinode
Zagrebačke nadbiskupije, str. 409-428)*

RED MISE

UVODNI OBREDI

Kad je sve pripravljeno, uputi se povorka iz Nadbiskupijskoga pastoralnog instituta kroz dvorište Nadbiskupskog bogoslovnog sjemeništa prema Bogoslužnomu prostoru bl. Alojzija Stepinca.

Došavši do njegova ulaza povorka se uputi k oltaru na uobičajen način. Iza đakona koji nosi evanđelistar slijede prezbiteri koncelebranti, (nad)biskupi te na kraju povorke nadbiskup Dražen Kutleša i nadbiskup zagrebački u miru kardinal Josip Bozanić s asistencijom. Kad stignu k oltaru i iskažu mu dužnu počast, svi idu na za njih pripravljena mjesta. Za to se vrijeme pjeva:

Gospodin slavno uskrsnu

Aleluja, aleluja.

Na ljudsku sreću beskraju

Aleluja, aleluja.

On slavno svrši ljuti boj.

Aleluja, aleluja.

Od grijeha spasi narod svoj.

Aleluja, aleluja.

Ko janje na križ prubit bi,

Aleluja, aleluja.

Na križu đavla pobjedi,

Aleluja, aleluja.

Ko cio raj mu srce sja,

Aleluja, aleluja.

I sve nas milo ogrijeva.

Aleluja, aleluja.

Sveđ hvala Kristu uskrsnom,
Aleluja, aleluja.
Nek ječi zemljom spasenom.
Aleluja, aleluja.

Na čast Uskrsnuloga, Sina Boga vječnoga.
Veseo glas uzdignimo, te Isusa dičimo:
Ale, aleluja, ale, aleluja!

Uskrsnuvši preslavno, spasi ljudstvo, nevoljno.
Veseo glas uzdignimo, te Isusa dičimo:
Ale, aleluja, ale, aleluja!

Slava pobjeditelju, našem Spasitelju!
Veseo glas uzdignimo, te Isusa dičimo:
Ale, aleluja, ale, aleluja!

Radujte se, kršćani, jer nas Isus obrani!
Veseo glas uzdignimo, te Isusa dičimo:
Ale, aleluja, ale, aleluja!

Kad procesija dođe do oltara pjeva se:

Doista uskrsnu Gospodin, aleluja,
njemu slava i vlast, aleluja, aleluja.

Uskrsnu Gospodin od mrtvih, aleluja,
kličimo i radujmo se, aleluja, aleluja.

Pjevajte Gospodinu, aleluja,
pjesmu novu, aleluja, aleluja.

Kad završi pjevanje, Kardinal i vjernici stojeći se znamenuju znakom križa:

U ime Oca i Sina i Duha Svetoga.

Narod odgovori:

Amen.

Nato Kardinal šireći ruke pozdravi narod:

Mir vama.

Narod odgovori:

I s duhom tvojim.

UVODNI NAGOVOR

Zatim slijedi uvodni nagovor kardinala Josipa Bozanića.

Po završetku nagovora, Kancelar Nadbiskupije uvodi u čitanje Papine bule:

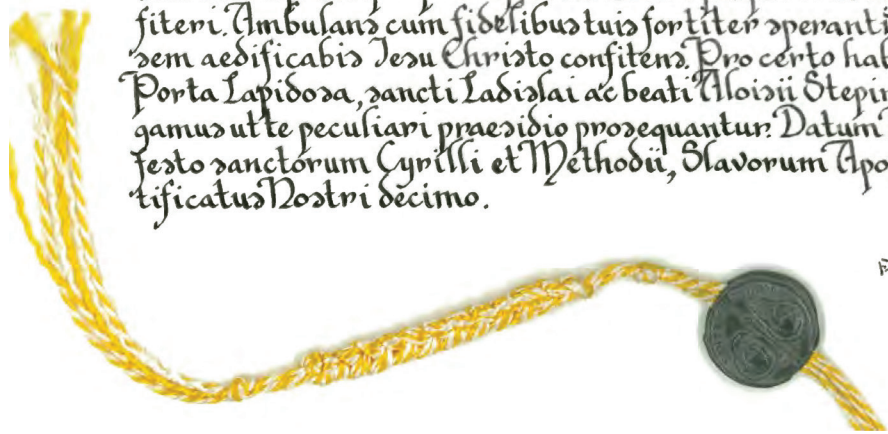
Sveti Otac Franjo, prihvativši odreknuće kardinala Josipa Bozanića od pastoralnoga upravljanja Zagrebačkom nadbiskupijom, pastir Crkve zagrebačke postao je nadbiskup Dražen Kutleša. Znak te službe je i pastirski štap zagrebačkih nadbiskupa kojega će novi nadbiskup Dražen primiti od dosadašnjega nadbiskupa kardinala Josipa, nakon što Apostolski nuncij pročita Papinu bulu imenovanja.

Apostolski nuncij u Republici Hrvatskoj s ambona čita Papinu bulu, a svi ju slušaju sjedeći. Kad završi čitanje narod usklikne pjevajući:

Bogu hvala.

FRANCISCUS EPISCO

Venerabili Fratri **Carolo Kutleša**, hactenus Archi-
nato Archiepiscopo Coadiutori Zagrebiensi, salutem et Be-
cet esse regnum Dei, fermento simile, quod acceptum mulier-
tum (cfr. Lc 13, 21), apte virtuti Spiritus Sancti operanti in-
increbescunt donec prorsus fermententur. Directe enim tr-
dit, cui oves suas pascendas inde ter commendavit (cfr. Jo 21, 15)
semper maneat. Nos ergo, in Piscatoris loco a Domino positi,
suum communitatum onera gerant. Quamobrem nunc studio
conferre, quandoquidem eius Archiepiscopus Metropolitae
Božanić, sollicitè rogavit, ingravescentis aetatis causa, ut
opportune praestaremus. Nos itaque animum Nostrum ad
episcopalia magna diligentia, prudentia, doctrinaeque copia
documentis conspectis, te idoneum ad hoc munus implendum c-
ne, audito consilio Dicasterii pro Episcopis, te, Metropolitanas
chiepiscopum Coadiutorem **Zagrebiensem** nominam-
nibus. Tuae autem curae erit has Nostras Litteras clero popul-
Cum vero, Venerabilis Frater, a Spalato ad caput disiectae ti-
iam inde a principio Pontificatus Nostrì perpetuum signif-
fiteri. Ambulans cum fidelibus tuis fortiter operantibus
dem aedificabis Jesu Christo confitens. Pro certo habem
Porta Lapidosa, sancti Ladislai ac beati Aloisii Stepinac,
gamus ut te peculiari praesidio prosequantur. Datum Rom-
festo sanctorum Cyrilli et Methodii, Slavorum Apostol-
tificatus Nostrì decimo.

SCOPUS Servus Servorum Dei

chiepiscopo Metropolitae Spalatensi-Macarzensi nomi-
:Benedictionem. Quod Dominus noster per parabolam do-
lier abscondit in farinae sata tria, donec fermentaretur to-
i in singulis ecclesiis accommodari potest, quae per gradus
i triplicem amoris confessionem Christus a Petro postula-
21, 15-17), ut regnum Eius, quod est Ecclesia, sicuti fermentum
iti, idoneos operis socios quaerimus, qui Nobiscum ecclesia-
idioram operam ad Ecclesiam Zagrebiensem properamus
ta Venerabilis Frater Noster Josephus S.R.E. Cardinalis
ut Praelatum Coadiutorem in regimine gregis tibi commissi
iste, Venerabilis Frater, convertimus, utpote qui iam officia
pia exerces. His quidem et aliis sollicitudinibus pastoralis tuae
in censemur. Ideo ex Nostrae Apostolicae potestatis plenitudi-
inae Sedis Spalatensis-Macarzensis vinculo soluto, Ar-
iamus, debitis datis iuribus congruisque impositis obligatio-
pusloque communitatis ecclesialis, quam diximus, nuntiare.
le terrae Croatiae transieris, tria verba memorabis quibus
nificavimus Ecclesiae motum: ambulare, aedificare, con-
bus in Domino, saxis Spiritus Sancti Ecclesiam Zagrebiem-
emus te novum hoc munus intercessioni Matris Dei de-
ac, commendare quod Nosmet Ipsi iam nunc humiliter ro-
Romae, Laterani, die quarto decimo mensis Februarii, in
stolorum, anno Domini bis millesimo vicesimo tertio, Pon-

Franciscus Riva, P. S. S. P.

FRANCISCUS EPISCOPUS SERVUS SERVORUM DEI Venerabili Fratri **CAROLO KUTLEŠA**, hactenus Archiepiscopo Metropolitae Spalatensi-Macarscensi, nominato Archiepiscopo Coadiutori Zagrebiensi, salutem et Benedictionem.

Quod Dominus noster per parabolam docet esse regnum Dei, fermento simile, quod acceptum mulier abscondit in farinae sata tria, donec fermentaretur totum (cfr *Lc* 13,21), apte virtuti Spiritus Sancti operanti in singulis ecclesiis accommodari potest, quae per gradus increbescunt donec prorsus fermententur. Directe enim triplicem amoris confessionem Christus a Petro postulavit, cui oves suas pascendas inde ter commendavit (cfr *Io* 21,15-17), ut regnum Eius, quod est Ecclesia, sicuti fermentum semper maneat.

Nos ergo, in Piscatoris loco a Domino positi, idoneos operis socios quaerimus, qui Nobiscum ecclesialium communitatum onera gerant. Quamobrem nunc studiosam operam ad Ecclesiam Zagrebiensem properamus conferre, quandoquidem eius Archiepiscopus Metropolita, Venerabilis Frater Noster Iosephus S.R.E. Cardinalis Bozanić, sollicite rogavit, ingravescentis aetatis causa, ut Praelatum Coadiutorem in regimine gregis sibi commissi opportune praestaremus.

Nos itaque animum Nostrum ad te, Venerabilis Frater, convertimus, utpote qui iam officia episcopalia magna diligentia, prudentia, doctrinaeque copia exerces. His quidem et aliis sollicitudinis pastoralis tuae documentis conspectis, te idoneum ad hoc munus implendum censemus.

Ideo ex Nostrae Apostolicae potestatis plenitudine, audito consilio Dicasterii pro Episcopis, te, Metropolitanam Sedis SpalatensisMacarscensis vinculo soluto, Archiepiscopum Coadiutorem **ZAGREBIENSEM** nominamus, debitis datis iuribus congruisque impositis obligationibus. Tuae autem curae erit has Nostras Litteras clero populoque communitatis ecclesialis, quam diximus, nuntiare.

Cum vero, Venerabilis Frater, a Spalato ad caput dilectae terrae Croatiae transieris, tria verba memorabis quibus iam inde a principio Pontificatus Nostri perpetuum significavimus Ecc-

lesiae motum: ambulare, aedificare, confiteri. Ambulans cum fidelibus tuis fortiter sperantibus in Domino, saxi Spiritus Sancti Ecclesiam Zagrebiensem aedificabis Iesu Christo confitens.

Pro certo habemus te novum hoc munus intercessionis Matris Dei de Porta Lapidosa, sancti Ladislai ac beati Aloisii Stepinac, commendare quos Nosmet Ipsi iam nunc humiliter rogamus ut te peculiari praesidio prosequantur.

Datum Romae, Laterani, die quarto decimo mensis Februarii, in festo sanctorum Cyrilli et Methodii, Slavorum Apostolorum, anno Domini bismillesimo vicesimo tertio, Pontificatus Nostri decimo.

FRANCISCUS PP.

Franciscus Piva, Prot. Ap.

FRANJO BISKUP SLUGA SLUGU BOŽJIH časnomu bratu **DRAŽENU KUTLEŠI** dosadašnjemu splitsko-makarskom nadbiskupu metropolitu, imenovanomu zagrebačkom nadbiskupu koadjutoru, pozdrav i blagoslov.

Ono što naš Gospodin u prisposodi naučava: da je kraljevstvo Božje slično kvascu koji žena uze i zamijesi u tri mjere brašna, dok sve ne uskisne (usp. *Lk 13, 21*), prikladno se može primijeniti na djelatnu milost Duha Svetoga u pojedinim Crkvama, koje stupnjevito uzrastaju dok sasvim ne dozriju. Izrije-kom je pak Krist od Petra zatražio trostruku ispovijest ljubavi, a zatim mu je triput povjerio da pase njegove ovce (usp. *Iv 21, 15-17*), kako bi Njegovo kraljevstvo, koje je Crkva, navijek po-put kvasca ostalo.

Tako i Mi, postavljeni na Ribarevo mjesto, tražimo prikladne suradnike u službi da bi s Nama nosili breme crkvenih zajed-nica. Zbog toga se žurimo posebnu pažnju pridati Zagrebačkoj Crkvi, budući da je njezin nadbiskup metropolit, Naš časni brat, kardinal Svete Rimske Crkve Josip Bozanić, zbog poodmakle dobi, žarko zamolio da mu pravovremeno nađemo nadbiskupa koadjutora u upravljanju povjerenoga mu stada.

Tako Mi svraćamo svoju misao na tebe, časni brate, koji već velikim marom, razboritošću i obiljem nauka obnašaš biskup-ske dužnosti. Opazivši dakle ove, kao i ostale tvoje primjere pa-storalne brige, držimo te prikladnim za vršenje ove službe.

Stoga, iz punine Naše apostolske vlasti, čuvši savjet Dikasterija za biskupe, tebe, razriješivši te veze s metropolitanskim sjedištem splitsko-makarskim, imenujemo **ZAGREBAČKIM** nadbiskupom koadjutorom, sa svim udijeljenim pravima i danim odgovarajućim obvezama. Tvoja će zatim briga biti da ovo Naše Pismo objaviš kleru i narodu crkvene zajednice koju spomenusmo.

Časni brate, dok prelaziš iz Splita u glavni grad ljublje-ne zemlje Hrvatske, spomenut ćeš se triju riječi kojima smo još od početka Našega pontifikata označili trajno gibanje Crkve: hoditi, graditi, ispovijedati. Hodeći sa svojim vjernicima koji se snažno uzdaju u Gospodina, kamenjem ćeš Duha Sve-toga graditi Zagrebačku Crkvu, ispovijedajući Krista Isusa.

Tebe i ovu novu službu žarko povjeravamo zagovoru Majke Božje od Kamenitih vrata, svetoga Ladislava i blaženoga Alojzija Stepinca, koje već sada i Mi sami ponizno molimo da te osobitom zaštitom prate.

Danu u Rimu, u Lateranu, četrnaestoga dana mjeseca veljače, na blagdan svetih Ćirila i Metoda, Slavenskih apostola, godine Gospodnje dvije tisuće dvadesetitreće, desete Našega pontifikata.

FRANJO, PAPA

Francesco Piva, Ap. Prot.

Kardinal, prije predavanja pastirskoga štapa novomu nadbiskupu, okupljenoj zajednici uputi nekoliko prigodnih riječi.

Na kraju se obrati nadbiskupu Draženu govoreći:

**Nadbiskupe Dražene,
po apostolskome nasljedstvu postavljen si
za pastira Crkve zagrebačke.
Neka te Gospodin prati svojim Duhom
da po primjeru blaženih zagrebačkih pastira:
Augustina Kažotića i Alojzija Stepinca,
vjerno upravljaš povjerenim ti narodom
i izgrađuješ Crkvu kao prisutnost spasenja u svijetu.**

Tada Nadbiskupu preda štap, a zajednica taj čin poprati pjevajući usklik:

U te - be se Go - spo - di - ne uz - dam u
te - be se uz - dam Go - spo - di - ne.

Po završetku pjevanja Nadbiskup odloži pastirski štap i mitru i zapjeva pjesan Slava.

Slava Bo-gu na vi-si-ni.

I na zemlji mir ljudima dobre volje.
 Hvalimo te.
 Blagoslivljamo te.
 Klanjamo ti se.
 Slavimo te.
 Zahvaljujemo ti radi velike slave tvoje.
 Gospodine Bože, Kralju nebeski,
 Bože Oče Svemogući.
 Gospodine Sine jedinorođeni, Isuse Kriste,
 Gospodine Bože, Jaganjče Božji, Sine Očev.
 Koji oduzimaš grijehе svijeta, smiluj nam se.
 Koji oduzimaš grijehе svijeta,
 primi našu molitvu.
 Koji sjediš s desne Ocu, smiluj nam se.
 Jer ti si jedini svet. Ti si jedini Gospodin.
 Ti si jedini Svevišnji, Isuse Kriste.
 Sa Svetim Duhom, u slavi Boga Oca. Amen.

ZBORNA MOLITVA

Nadbiskup, sklopljenih ruku, kaže:

Pomolimo se.

Svi zajedno s Nadbiskupom neko vrijeme mole u šutnji.
Tada Nadbiskup raširenih ruku moli:

Bože, ti si svetoj Katarini
dao žar božanske ljubavi
u razmatranju Gospodnje muke i služenju tvojoj Crkvi.
Po njezinu zagovoru i nas pridruži Kristovu otajstvu
da se vazda radujemo objavi njegove slave.
Po Gospodinu našem Isusu Kristu, Sinu tvome,
koji s tobom živi i kraljuje
u jedinstvu Duha Svetoga Bog
po sve vijeke vjekova.

Narod odgovori:

Amen.

LITURGIJA RIJEČI

PRVO ČITANJE

1Iv 1,5-2,2

Čitanje Prve poslanice svetog Ivana apostola

Predragi! Ovo je navještaj koji smo čuli od njega
i navješćujemo vama:

Bog je svjetlost

i tame u njemu nema nikakve!

Reknemo li da imamo zajedništvo s njim,

a u tami hodimo,

lažemo i ne činimo istine.

Ako u svjetlosti hodimo,

kao što je on u svjetlosti,

imamo zajedništvo jedni s drugima

i krv Isusa, Sina njegovog,

čisti nas od svakoga grijeha.

Reknemo li da grijeha nemamo,

sami sebe varamo

i istine nema u nama.

Ako priznamo grijehove svoje,

vjeran je on i pravedan:

otпустit će nam grijehove

i očistiti nas od svake nepravde.

Reknemo li da nismo zgriješili,

pravimo ga lašcem

i riječi njegove nema u nama.

Dječice moja, ovo vam pišem da ne grijehite.

Ako tko i sagriješi,
zagovornika imamo kod Oca -
Isusa Krista, Pravednika.
On je pomirnica za grijeha naše,
i ne samo naše nego i svega svijeta.

Č. Riječ Gospodnja.

N. Bogu hvala!

OTPJEVNI PSALAM

Ps 103,1-4.8-9.13-14.17-18a

Ant.

Bla - go - sliv- ljat ću Go- spo - da
u sva - ko do - ba.

Blagoslivljaj, dušo moja, Gospodina
i sve što je u meni, sveto ime njegovo!
Blagoslivljaj, dušo moja, Gospodina
i ne zaboravi dobročinstava njegovih!

On ti otpušta sve grijehе tvoje,
on iscjeljuje sve slabosti tvoje;
on ti od propasti izbavlja život,
kruni te dobrotom i nježnošću.

Milosrdan je i milostiv Gospodin,
spor na srdžbu i vrlo dobrostiv.
Jarostan nije za vječna vremena
niti dovijeka plamti srdžba njegova.

Kako je otac nježan prema sinovima,
tako je Gospodin nježan prema onima što ga se boje.
Jer dobro zna kako smo sazdani,
spominje se da smo prašina.

Ljubav Gospodnja vječna je nad onima što ga se boje,
i njegova pravda nad sinovima sinova,
nad onima što njegov Savez čuvaju.

ALELUJA

Mt 11, 25

A-le-lu - ja, a-le-lu-ja, a-le - lu - ja.

Slavim te, Oče, Gospodaru neba i zemlje,
što si ovo sakrio od mudrih i umnih, a objavio malenima.

Nadbiskup stavi tamjana u kadionicu. Nato đakon koji ima navijestiti Evanđelje, naklonjen pred Nadbiskupom, tišim glasom traži blagoslov:

Gospodine, molim blagoslov.

Nadbiskup tišim glasom kaže:

**Gospodin ti bio u srcu i na usnama:
da dostojno i prikladno navijestiš njegovu Blagu vijest:
u ime Oca i Sina ✠ i Duha Svetoga.**

Đakon koji ima navijestiti Evanđelje stavi na sebe znak križa i odgovori: Amen.

EVANĐELJE

Mt 11, 25-30

Đ. Gospodin s vama.

N. I s duhom tvojim.

✠ Čitanje svetog Evanđelja po Mateju.

U ono vrijeme reče Isus: "Slavim te, Oče, Gospodaru neba i zemlje, što si ovo sakrio od mudrih i umnih, a objavio malenima. Da, Oče, tako se tebi svidjelo. Sve je meni predao Otac moj i nitko ne pozna Sina doli Otac niti tko pozna Oca doli Sin i onaj kome Sin hoće objaviti. Dođite k meni svi koji ste izmoreni i opterećeni i ja ću vas odmoriti. Uzmite jaram moj na sebe, učite se od mene jer sam krotka i ponizna srca i naći ćete spokoj dušama svojim. Uistinu, jaram je moj sladak i breme moje lako."

Đ. Riječ Gospodnja.

N. Slava tebi, Kriste!

Zatim Nadbiskup poljubi knjigu i tiho reče:
Evanđeoskom riječi uništili se naši grijesi

i blagoslovi narod.

NADBISKUPOVA HOMILIJA

Nakon toga đakon s poštovanjem položi evanđelistar na prikladno mjesto te slijedi Nadbiskupova homilija.

Nakon homije, došavši od katedre, Nadbiskup pozove zajednicu:

Braćo i sestre, ispovjedimo svoju vjeru,
kako su nam je predali sveti Oci:

Vjerujem u jednoga Boga.
Oca svemogućega, stvoritelja neba i zemlje,
svega vidljivoga i nevidljivoga.
I u jednoga Gospodina Isusa Krista,
jedinorođenoga Sina Božjega.
Rođenog od Oca prije svih vjekova.
Boga od Boga, svjetlo od svjetla,
pravoga Boga od pravoga Boga.
Rođena, ne stvorena, istobitna s Ocem,
po kome je sve stvoreno.
Koji je radi nas ljudi i radi našega spasenja
sišao s nebesa.

Na ove riječi do postao čovjekom svi se naklone.

I utjelovio se po Duhu Svetomu od Marije Djevice:
i postao čovjekom.
Raspet također za nas:
pod Poncijem Pilatom mučen i pokopan.
I uskrsnuo treći dan, po Svetom Pismu.
I uzašao na nebo: sjedi s desna Ocu.
I opet će doći u slavi suditi žive i mrtve,
i njegovu kraljevstvu neće biti kraja.
I u Duha Svetoga, Gospodina i životvorca;
koji izlazi od Oca i Sina.
Koji se s Ocem i Sinom skupa časti i zajedno slavi;
koji je govorio po prorocima.
I u jednu svetu katoličku i apostolsku Crkvu.
Ispovijedam jedno krštenje za oproštenje grijeha.
I iščekujem uskrsnuće mrtvih.
I život budućega vijeka. Amen.

SVEOPĆA MOLITVA VJERNIKA

Nadbiskup, sklopljenih ruku:

Zahvalni za dar vjere, življene u zajedništvu Crkve, s pouzdanjem u Gospodina, izrecimo mu svoje prošnje povjeravajući mu osobne potrebe i potrebe naše Crkve. Pjevajmo zajedno:

U - sli - ši nam mol - be vje - ru nam u - čvr - sti.

1. Budi, Gospodine, bliz svojoj Crkvi koja je na putu; daj da, uvijek pozorna na glas tvoga Duha, raste u spoznanju tvoje istine te po zajedništvu u ljubavi svima svjedoči ljepotu evanđelja, molimo te.

2. Gospodine, koji Crkvom ravnaš svojim promislom i ljubavlju, pomози svome sluzi nadbiskupu Draženu, koga si postavio na čelo Crkve zagrebačke, da joj bude predstavnik Kristov i da u njegovo ime vjerno izvrši službu učitelja, svećenika i pastira, molimo te:

3. Primi, Gospodine, našu zahvalnost za kardinala Josipa. Okrijepi ga mudrošću koja otkriva tvoju volju, prati ga hrabrošću u naviještanju istine koja ne prolazi i daruj mu snage za daljnje radosno služenje u tvojoj Crkvi, molimo te.

4. Ti, Gospodine, resiš svoju Crkvu raznolikošću službā i poslanjā da svatko može unijeti sebe u izgradnju tvoga svetog naroda. Rasvijetli nam oči srca da umijemo prepoznati svaki tvoj dar i putove na koje nas pozivaš te, hodeći zajedno u novosti života, budemo odgovorni za ljepotu evanđeoskoga lica naše Zagrebačke Crkve, molimo te.

5. Otvori nam, Gospodine, oči srca da prepoznamo ljude u nevoljama i potrebama, osobito siromašne i usamljene: podari nam duha malenosti i osjetljivosti za bližnje; ispuni nas ljubavlju koja radosno dijeli, molimo te.

6. Čuvaj, Gospodine, u našoj domovini, Europi i svijetu sve obitelji i svetost ženidbenoga zajedništva, otvorenost daru života i nesebičnost u ljubavi koja radosno služi; daj da one budu mjesta na kojima vjera klija i raste i gdje se uči požrtvornosti za bližnje i za opće dobro, u odgovornosti za budućnost hrvatskoga naroda, molimo te.

7. Primi, Gospodine, u zagrljaj svoje vječnosti našu pokojnu braću i sestre, preminule roditelje, biskupe, redovnike i redovnice, vjeroučitelje, katehete i odgojitelje te sve koji su nas upućivali na put vjere: ti im budi nagrada za dar služenja tvojemu narodu, molimo te.

Nadbiskup, raširenih ruku:

Bože, darivatelju života i izvore svjetla koje rasvjetljuje naš hod kroz povijest, primi našu zahvalnost za svaki tvoj dar i našu spremnost na sve na što nas pozivaš. Čuvaj u nama evanđeoski žar da se u svojim službama i poslanjima u Crkvi i u društvu nesebično darujemo noseći svima blizinu tvoga Duha, po Kristu Gospodinu našem.

Narod odgovori:

Amen.

EUHARISTIJSKA LITURGIJA

Dok poslužnici pripremaju oltar, za to se vrijeme pjeva:

Svrši stopi moje v stazah tvojih
da ne podvižet se stopi moje.
Prikloni uho tvoje i usliša glagoli moje.
Udivi milosti tvoje spasjej
upvajuće na te, Gospodi, spasjej, Gospodi.

Ant.

E - vo do - la - zim Go - spo - di - ne
vr - ši - ti vo - lju tvo - ju.

Uzdah se u Gospodina uzdanjem silnim,
i on se k meni prignu i usliša vapaj moj.
U usta mi stavi pjesmu novu,
slavopoj Bogu našem.

Žrtve i prinosi ne mile ti se,
nego si mi uši otvorio:
paljenice ni okajnice ne tražiš.
Tada rekoh: »Evo dolazim!

U svitku knjige piše za mene:
Milje mi je, Bože moj, vršit' volju tvoju,
Zakon tvoj duboko u srcu ja nosim.«

Stojeći uz oltar, Nadbiskup uzme pliticu s kruhom i držeći je malo podignutu iznad oltara, tiho govori:

**Blagoslovljen si, Gospodine, Bože svega svijeta:
od tvoje darežljivosti primismo kruh što ti ga prinosimo;
ovaj plod zemlje i rada ruku čovječjih
postat će nam kruhom života.**

Zatim položi pliticu s kruhom na tjelesnik. Đakon ulije vina i malo vode u kalež te tiho govori:

Otajstvo ove vode i vina učinilo nas dionicima božanstva Isusa Krista, koji se udostojao uzeti dijela u našem čovječstvu.

Nakon toga Nadbiskup uzme kalež, te držeći ga malo iznad oltara tiho govori:

**Blagoslovljen si, Gospodine, Bože svega svijeta:
od tvoje darežljivosti primismo vino što ti ga prinosimo;
ovaj plod trsa i rada ruku čovječjih
postat će nam piće duhovno.**

Zatim položi kalež na tjelesnik i naklonjen tiho govori:

**Primi nas, Gospodine,
duhom ponizne i srcem skrušene;
bila danas naša žrtva pred tvojim licem takva
da ti se sviđi, Gospodine Bože.**

Zatim Nadbiskup okadi prinose i oltar. Potom đakon pokadi Predsjedatelja, suslavitelje i narod.

Nadbiskup nato, sa strane oltara, opere ruke tiho govoreći:

**Operi me, Gospodine, od mog bezakonja
i od grijeha me moga očisti.**

Nakon toga nasred oltara, šireći i sklapajući ruke, kaže:

Molite, braćo i sestre,
da moja i vaša žrtva
bude ugodna Bogu Ocu svemogućemu.

Narod ustane i odgovori:

Primio Gospodin žrtvu iz tvojih ruku
na hvalu i slavu svojega imena,
i na korist nama i čitavoj svojoj svetoj Crkvi.

DAROVNA MOLITVA

Zatim Nadbiskup moli raširenih ruku:

Primi, Gospodine, ovu spasonosnu žrtvu
što ti je prinosimo o spomendanu svete Katarine.
Daj da potaknuti njezinim naukom,
revnije iskazujemo hvalu tebi, pravome Bogu.
Po Kristu Gospodinu našem.

Narod odgovori:

Amen.

PREDSLOVLJE**Krist svećenik i žrtva**

P. Gospodin s vama.

N. I s duhom tvojim.

P. Gore srca.

N. Imamo kod Gospodina.

P. Hvalu dajmo Gospodinu Bogu našem.

N. Dostojno je i pravedno.

P. Uistinu je dostojno i pravedno, pravo i spasonosno,
da tebe, Gospodine, u svako doba,
a osobito u ovo, svečanije slavimo,
kad je Krist žrtvovan, naš vazmeni Jaganjac.

Prinosom svoga tijela u pravoj žrtvi na križu
ispunio je starozavjetne žrtve,
predao sebe za naše spasenje
te ostaje zauvijek i svećenik i oltar
i žrtveni Jaganjac.

Stoga sav svijet na krugu zemaljskom
klikće zanosnom vazmenom radošću,
a i višnje sile i s njima anđeoske vlasti
zajedno pjevaju pjesmu tvoje slave
govoreći bez prestanka:

Zbor i narod zajedno pjevaju:

Svet, svet, svet Gospodin Bog Sabaot.

Puna su nebesa i zemlja tvoje slave.

Hosana u visini.

Blagoslovljen koji dolazi u ime Gospodnje.

Hosana u visini.

TREĆA EUHARISTIJSKA MOLITVA

Nadbiskup raširenih ruku govori:

GS **U**istinu svet si, Gospodine,
i pravo je da te sve stvorenje tvoje slavi,
jer po svome Sinu,
Gospodinu našem Isusu Kristu,
djelotvornom snagom Duha Svetoga
svemu daješ život, sve posvećuješ
i neprestano okupljaš svoj narod
da od istoka sunčanog do zapada
prinosi čistu žrtvu imenu tvome.

Sklopi ruke, i držeći ih ispružene nad darovima govori:

SK **S**toga te smjerno molimo, Gospodine,
sudostoj se tim istim Duhom
posvetiti ove darove,
koje ti donosimo za žrtveni prinos,

Sklopi ruke, napravi znak križa nad kruhom i kaležom
govoreći:

da postanu Tijelo i ✠ Krv
tvoga Sina, Gospodina našega Isusa Krista,

Sklopi ruke

koji nam je povjerio slaviti ova otajstva.

U sljedećim obrascima neka se Gospodnje riječi izgovaraju
jasno i razgovijetno, kako to iziskuje sama narav tih riječi.

SK One noći kad je bio predan,

Nadbiskup uzme kruh i, držeći ga malo iznad oltara,
nastavi:

**on uze kruh,
tebi zahvali, tebe blagoslovi,
razlomi kruh i dade ga učenicima svojim govoreći:**

Malo se sagne

**UZMITE I JEDITE OD OVOGA SVI:
OVO JE MOJE TIJELO
KOJE ĆE SE ZA VAS PREDATI.**

Pokaže posvećenu hostiju narodu, spusti je na pliticu i,
pokleknuvši, pokloni se.

Zatim nastavi:

Isto tako, pošto večeraše,

Nadbiskup uzme kalež i, držeći ga malo iznad oltara
nastavi:

**uze kalež, tebi zahvali, tebe blagoslovi
i dade učenicima svojim govoreći:**

Malo se sagne

**UZMITE I PIJTE IZ NJEGA SVI:
OVO JE KALEŽ MOJE KRVI
NOVOGA I VJEČNOGA SAVEZA
KOJA ĆE SE PROLITI ZA VAS I ZA SVE LJUDE
NA OTPUŠTENJE GRIJEHA.
OVO ČINITE MENI NA SPOMEN.**

Pokaže kalež narodu, stavi na tjelesnik i, pokleknuvši,
pokloni se.

GS **Zatim kaže:**
Tajna vjere.

A narod nastavi poklikom:

Tvoju smrt, Gospodine, naviještamo,
tvoje uskrsnuće slavimo,
tvoj slavni dolazak iščekujemo.

Zatim Nadbiskup i svi koncelebranti raširenih ruku govore:

SK **Z**ato, Gospodine, slavimo spomen
spasonosne muke Sina tvoga,
veličanstvenog uskrsnuća i uzašašća u nebesku slavu,
te iščekujući njegov drugi dolazak
zahvalno ti prinosimo
ovu žrtvu živu i svetu.

Pogledaj, Gospodine, prinos Crkve svoje,
onu istu žrtvu
po kojoj si nam darovao pomirenje:
okrijepi nas Tijelom i Krvlju Sina svoga,
ispuni njegovim Svetim Duhom
te u Kristu budemo jedno tijelo i jedan duh.

1K **U**činio nas Duh Sveti vječnim darom za tebe
da zadobijemo baštinu s tvojim odabranicima:
s blaženom Djevicom Bogorodicom Marijom,
s blaženim Josipom, njezinim zaručnikom,
s blaženim apostolima tvojim i slavnim mučenicima,
sa svetom Katarinom, svetim Ladislavom,
blaženim Alojzijem i sa svima svetima.
Uzdamo se da će nam njihov zagovor
kod tebe uvijek pomagati.

2K **M**olimo te, Gospodine,
da ova žrtva našega pomirenja
bude za mir i na spasenje svega svijeta.
Crkvu svoju na putu zemaljskom
utvrđuj u vjeri i ljubavi
zajedno sa slugom svojim papom našim Franjom
i biskupom našim Draženom,
sa zborom biskupa, svekupnim svećenstvom,
i narodom što si ga sebi stekao.

Usliši molbe ove svoje zajednice
koja, tvojom milošću, ovdje pred tobom stoji.
Sve sinove i kćeri svoje širom svijeta
ti, blagi Oče, milostivo k sebi privedi.

Našu pokojnu braću i sestre
i sve koji u tvojoj ljubavi
prijeđoše s ovoga svijeta
dobrostitivo primi u svoje kraljevstvo,
gdje se i mi nadamo zajedno s njma
vječno uživati u tvojoj slavi,

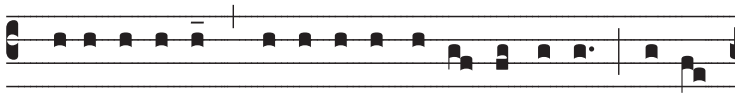
Sklopi ruke

po Kristu, našem Gospodinu,
po kojemu sva dobra svijetu daješ.

Nadbiskup uzme pliticu s hostijom, a đakon kalež te ih podignu, te zajedno s koncelebrantima pjeva:

Po Kristu, i s Kristom, i u Kristu, te-bi Bogu O-cu

Svemogućemu, u jedinstvu Du-ha Sve-to-ga, sva-ka

čast i sla-va, u sve vijeke vje-ko-va. A - men.

OBRED PRIČESTI

Odloživši kalež i pliticu, Nadbiskup sklopljenih ruku govori:

Spasonosnim zapovijedima potaknuti
i božanskim naukom poučeni
usuđujemo se govoriti:

Raširi ruke i zajedno s narodom nastavlja:

Oče naš, koji jesi na nebesima,
sveti se ime tvoje,
dođi kraljevstvo tvoje,
budi volja tvoja,
kako na nebu tako i na zemlji.
Kruh naš svagdanji daj nam danas.
I otpusti nam duge naše
kako i mi otpuštamo dužnicima našim.
I ne uvedi nas u napast, nego izbavi nas od zla.

Nadbiskup sam nastavi raširenih ruku:

Izbavi nas, molimo, Gospodine,
od svih zala,
daj milostivo mir u naše dane,
da s pomoću tvoga milosrđa
budemo svagda i slobodni od grijeha
i sigurni od sviju nereda:
čekajući blaženu nadu:
dolazak Spasitelja našega Isusa Krista.

Sklopi ruke. Narod zaključi molitvu poklikom:

Jer tvoje je kraljevstvo
i slava
i moć u vjekove.

Zatim Nadbiskup raširenih ruku govori:

Gospodine Isuse Kriste,
ti si rekao svojim apostolima:
mir vam ostavljam,
mir vam svoj dajem;
molimo ne gledaj naše grijehе,
nego vjeru svoje Crkve;
daruj joj mir i jedinstvo
kako je volja tvoja.

Sklopi ruke

Koji živiš i kraljuješ u vijeke vjekova.

Narod odgovori:

Amen.

Nadbiskup šireći i sklapajući ruke doda:

Mir Gospodnji bio vazda s vama.

Narod odgovori:

I s duhom tvojim.

Zatim Nadbiskup uzme hostiju i prelomi je nad pliticom,
a dijelak stavi u kalež tiho govoreći:

**Ovo sjedinjenje Tijela i Krvi
Gospodina našega Isusa Krista
bilo nama pričesnicima za vječni život.**

Za to se vrijeme pjeva:

Jaganjče Božji, koji oduzimaš grijehе svijeta, smiluj nam se.
Jaganjče Božji, koji oduzimaš grijehе svijeta, smiluj nam se.
Jaganjče Božji, koji oduzimaš grijehе svijeta, daruj nam mir.

Zatim Nadbiskup sklopljenih ruku tiho govori:

Gospodine Isuse Kriste,
Sine Boga živoga,
ti si po volji Očevoj,
uz sudjelovanje Duha Svetoga,
svojom smrću oživio svijet:
izbavi me ovim presvetim Tijelom i Krvlju svojom
od svih mojih opačina i svakoga zla;
daj da se uvijek držim tvojih zapovijedi,
i ne dopusti da se ikad odijelim od tebe.

Nadbiskup poklekne, uzme hostiju, malo je podigne iznad plitice te kaže:

Evo Jaganjca Božjeg,
Evo onoga koji oduzima grijehе svijeta.
Blago onima koji su pozvani na gozbu Jaganjčevu.

I zajedno s narodom govori:

Gospodine, nisam dostojan
da uniđeš pod krov moj,
nego samo reci riječ i ozdravit će duša moja.

Nadbiskup prema oltaru, tiho kaže:

Tijelo Kristovo sačuvalo me za život vječni.

I s poštovanjem blaguje Tijelo Kristovo. Zatim uzme kalež i tiho kaže:

Krv Kristova sačuvala me za život vječni.

I s poštovanjem uzima Krv Kristovu. Nakon toga slijedi pričest. Nadbiskup i dva biskupa koncelebranta pričješćuju ispred oltara.

Za to vrijeme pjevaju se pričesne pjesme.

Odzivam se, Isuse, jer ti mene zoveš
jer ti mene hoćeš, Ave Jesus!

Dolazim Ti, Isuse, jer Ti mene tražiš,
jer Ti mene paziš, Ave Jesu.

Gledam u Te, Isuse, jer Ti mene tješiš,
jer Ti mene krijepiš, Ave Jesu.

Ljubim Tebe, Isuse, jer Ti mene ljubiš,
jer Ti mene žudiš, Ave Jesu.

Uzmite jedite, moje vam tijelo to je,
uzmite pijte svi, evo vam krvi moje.

Spasitelj reče to, njegova riječ bi dosta,
tijelo i sveta krv u taj čas namah posta!

Danas kroz vjekove u Crkvi isto biva:
međ nama sretni smo, imamo Krista živa!

Kada nas žića put hoće da jadom smrvi,
štita gle Kristova: tjela mu svete krvi!

Ku-šaj- te i vi- di- te, ka-ko je dobar Go-spo- din.

Panis angelicus
Fit panis hominum
Dat panis coelicus
Figuris terminum
O res mirabilis!

Manducat Dominum
Pauper, pauper
Servus et humilis
Pauper, pauper
Servus et humilis.

POPRIČESNA MOLITVA

Nadbiskup stojeći kod sjedala kaže:

Pomolimo se.

I svi skupa s njime kratko vrijeme mole u šutnji.
Nato raširenih ruku moli popričesnu molitvu:

Gospodine, pričesni je kruh
podržavao i vremeniti život svete Katarine.
Daj da i nama dioništvo u ovoj nebeskoj gozbi
udijeli vječno blaženstvo.
Po Kristu Gospodinu našem.

Narod na kraju usklikne:

Amen.

Zatim preuzvišeni gospodin **Đuro Hranić**, đakovačko-osječki nadbiskup i metropolit, prečasni gospodin **Dražen Karačić**, dekan Karlovačkoga dekanata, i gospođa **Zorana Sokol Gojnik** Nadbiskupu upućuju pozdravne riječi.

Kad završe pozdravi zbor pjeva:

Hvalite Gospoda, sva stvorenja njegova,
Hvalite Gospoda, svi anđeli njegovi,
jer on je dobar i njegova dobrota ostaje dovijeka.

Hvalite Gospoda, sve zvijezde nebeske,
Hvalite Gospoda, o sunče i mjeseče,
jer on je dobar i njegova dobrota ostaje dovijeka.

Hvalite Gospoda, o zemljo i oblaci
Hvalite Gospoda, sva srca i umovi,
jer on je dobar i njegova dobrota ostaje dovijeka.

Kad završi pjevanje, slijedi **Nadbiskupova zahvalna riječ.**

ZAVRŠNI OBRED

Slijedi himan Tebe Boga hvalimo.

Tebe Boga hvalimo,
vjerno ispovijedamo,
vječnoga Oca slavimo,
složnim glasom pjevamo.
Na nebesim anđeli
štuju te s arkandeli.

Kerubini smjerno svi
duboko se klanjaju,
Serafini složno ti
jednim glasom pjevaju:
Svet, svet, svet je Gospod Bog,
Kralj preslavni puka svog!

Kad završi pjevanje himna, slijedi završni misni blagoslov.

SVEČANI BLAGOSLOV

Nadbiskup, šireći ruke prema narodu, kaže:

Gospodin s vama.

Đakon:

Naklonite se na blagoslov.

Zatim Nadbiskup, drži ispružene ruke nad narodom i govori blagoslov, a svi odgovaraju: Amen.

**Bog vas je otkupio smrću svoga Jedinca
te postadoste djeca Božja:
nek vas obraduje svojim blagoslovom. O. Amen.**

**Krist vam je dao puninu prave slobode
nek vas učini dionicima vječne baštine. O. Amen.**

**Po krštenju ste u njemu vjerom uskrsnuli.
Živite svetim životom
da ga jednom sretnete u vječnoj domovini. O. Amen.**

**I blagoslov Boga svemogućega
Oca ✠ i Sina ✠ i Duha ✠ Svetoga
sašao na vas i ostao vazda.**

O. Amen.

Kad završi pjevanje **himne Republike Hrvatske,**
đakon sklopljenih ruku prema narodu kaže:

Idite u miru.

**Narod odgovori:
Bogu hvala.**

Nato Nadbiskup poljubi oltar kao u početku i iskaže mu dužnu počast.

Dok biskupi u ophodu odlaze s oltara, zbor i narod pjevaju:

Kraljice neba, raduj se, aleluja.
Jer koga si bila dostojna nositi, aleluja.
Uskrsnu, kako je rekao, aleluja.
Moli za nas Boga, aleluja.

ŽIVOTOPIS KARDINALA JOSIPA BOZANIĆA

Zagrebački nadbiskup u miru kardinal Josip Bozanić rođen je 20. ožujka 1949. godine u Rijeci od oca Ivana i majke Dinke, rođene Valković. Djetinjstvo je proveo u Vrbniku na otoku Krku, gdje je završio osnovnu školu.

Kao svećenički kandidat Krčke biskupije završio je klasičnu gimnaziju u Pazinskom sjemeništu, gdje je maturirao 1968. godine. Studij teologije započeo je u Rijeci, a nastavio u Zagrebu, gdje je diplomirao na Katoličkom bogoslovnom fakultetu 1975. godine.

Za svećenika Krčke biskupije zaređen je 29. lipnja 1975. godine u Krku. Prvu svećeničku službu vršio je kao biskupski tajnik krčkog biskupa Karmela Zazinovića. Od 1976. do 1978. godine vršio je službu župnog vikara u Malom Lošinju i upravitelja župe Ćunski, a potom upravitelja župe Veli Lošinj. Od 1978. godine ponovno je vršio službu biskupskog tajnika. U isto vrijeme upisao je i poslijediplomski studij na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu, gdje je u jesen 1979. godine postigao akademski stupanj magistra teologije iz područja dogmatike.

Kao pitomac Papinskog hrvatskog zavoda sv. Jeronima u Rimu nastavio je studij teologije na Papinskom sveučilištu Gregoriana i studij crkvenog prava na Papinskom lateranskom sveučilištu. Postigao je akademski stupanj licencijata iz kanonskog prava.

Nakon povratka iz Rima imenovan je kancelarom Biskupskog ordinarijata u Krku (1986.–1987.) i generalnim vikarom Krčke biskupije (1987.–1989.). Od 1988. do 1997. godine predavao je crkveno pravo i dogmatsku teologiju na Teologiji u Rijeci.

Sveti Otac Ivan Pavao II. imenovao ga je 10. svibnja 1989. godine biskupom koadjutorom Krčke biskupije. Za biskupa je posvećen 25. lipnja 1989. godine u krčkoj katedrali. Iste godine 14. studenoga postao je biskupom ordinarijem Krčke biskupije.

U Biskupskoj konferenciji Jugoslavije, a potom u Hrvatskoj biskupskoj konferenciji, vršio je službu predsjednika Vijeća za laike i potpredsjednika Komisije »Iustitia et pax«. Bio

je članom i predsjednikom Biskupske komisije za Papinski hrvatski zavod sv. Jeronima u Rimu. Od konstituiranja Hrvatske biskupske konferencije bio je u svim mandatima član Stalnog vijeća HBK. Godine 1993. izabran je za člana, a potom i predsjednika Komisije HBK za odnose s državom. U tom su razdoblju pripremljeni i potpisani Ugovori između Svete Stolice i Republike Hrvatske. Od 5. lipnja do 22. studenoga 1996. godine vršio je i službu apostolskog administratora Riječko-senjske nadbiskupije.

Papa Ivan Pavao II. imenovao ga je zagrebačkim nadbiskupom 5. srpnja 1997. godine. Službu zagrebačkog nadbiskupa i metropolita preuzeo je 4. listopada iste godine u zagrebačkoj katedrali od dotadašnjeg nadbiskupa kardinala Franje Kuharića. Iste je godine izabran za predsjednika Hrvatske biskupske konferencije. Tu je službu obnašao u dvama uzastopnim mandatima do 2007. godine.

U travnju 2001. izabran je za prvog potpredsjednika Vijeća biskupskih konferencija Europe (CCEE), a 2006. godine ponovno je izabran na istu dužnost. Sudjelovao je na prvoj (1991.) i drugoj (1999.) posebnoj Sinodi biskupa za Europu u Rimu. Na drugoj je izabran i za člana Posebnog vijeća Generalnog tajništva Biskupske sinode za Europu.

Godine 1998., kao zagrebački nadbiskup i predsjednik HBK, pozdravio je u Zagrebu papu Ivana Pavla II. za vrijeme njegova drugog apostolskog pohoda Hrvatskoj, a u Mariji Bistrici, u obredu beatifikacije, zamolio je Papu da kardinala Alojzija Stepinca proglasi blaženim. Godine 2003. ponovno je kao predsjednik HBK pozdravio papu Ivana Pavla II. za vrijeme njegova trećeg apostolskog pohoda Hrvatskoj, prigodom kojeg je pohodio Rijeku i Trsat, Dubrovnik, Osijek i Đakovo te Zadar. Godine 2011., kao zagrebački nadbiskup, pozdravio je u Zagrebu papu Benedikta XVI. za vrijeme njegova apostolskog pohoda Hrvatskoj u povodu proslave Prvog nacionalnog susreta hrvatskih katoličkih obitelji.

Papa Ivan Pavao II. uvrstio ga je u Zbor kardinala Svete Rimske Crkve na svečanom konzistoriju u Rimu 21. listopada 2003. godine.

Kardinal Bozanić član je Dikasterija za bogoštovlje i disciplinu sakramenata i Dikasterija za evangelizaciju.

U subotu 15. travnja 2023. papa Franjo prihvatio je odreknuće od službe zagrebačkog nadbiskupa kardinala Josipa Bozanića te je time nadbiskup koadjutor mons. Dražen Kutleša postao zagrebački nadbiskup.

ŽIVOTOPIS NADBISKUPA DRAŽENA KUTLEŠE

Mons. Dražen Kutleša rođen je u Tomislavgradu 25. rujna 1968., od oca Kreše i majke Danice r. Ćurić. Poslije osnovne škole koju je pohađao u Prisoju (1975. – 1983.), ušao je u sjemenište i završio Klasičnu gimnaziju Ruđer Bošković u Dubrovniku 1987. Zatim je upisao i završava filozofsko-teološki studij na Vrhbosanskoj visokoj teološkoj školi u Sarajevu na kojem je 1993. diplomirao. Godine 1994. postigao je bakalaureat. Za svećenika Mostarsko-duvanjske biskupije zaređen je 29. lipnja 1993. u Prisoju. Godine 1995. upisao je poslijediplomski studij kanonskoga prava na Papinskom sveučilištu Urbaniana u Rimu gdje je magistrirao 1997. i doktorirao 2001.

Od 1993. do 1995. bio je župni vikar u mostarskoj katedrali i katehist u srednjim školama. Od 1998. do 2006. obnašao je službe vicekancelara u biskupijskoj kuriji, župnog upravitelja u Grudama, predavača kanonskog prava na Teološkom institutu u Mostaru te člana zbora savjetnika i svećeničkog vijeća. Od 2006. do 2011. bio je djelatnik Kongregacije za biskupe u Vatikanu. Od 2010. je vanjski suradnik Kongregacije za bogoštovlje i disciplinu sakramenta.

Biskupom koadjutorom Porečke i Pulske biskupije imenovao ga je 17. listopada 2011. papa Benedikt XVI. Biskupsko posvećenje primio je 10. prosinca 2011. u Eufrazijevoj bazilici u Poreču. Za biskupsko geslo izabrao je riječi iz Psalma 31: „U Tebe se, Gospodine, uzdam!“ Dijecezanskim biskupom Porečke i Pulske biskupije imenovan je 14. lipnja 2012.

Za splitsko-makarskog nadbiskupa koadjutora imenovao ga je papa Franjo 11. srpnja 2020. Otad Porečkom i Pulskom biskupijom upravlja kao apostolski upravitelj. Upravljanje Splitsko-makarskom nadbiskupijom preuzeo je 13. svibnja 2022. u splitskoj katedrali Uznesenja Blažene Djevice Marije.

Papa Franjo ga je 13. srpnja 2022. imenovao za člana Dikasterija za biskupe.

Dana 18. listopada 2022. izabran je za predsjednika Hrvatske biskupske konferencije. U Hrvatskoj biskupskoj konferenciji obnaša službe člana Stalnog vijeća, predsjednika Pravne komisije i predsjednika Biskupske komisije za odnose s državom.

Nadbiskupom koadjutorom zagrebačkim imenovan je 14. veljače 2023. godine.

U subotu 15. travnja 2023. papa Franjo prihvatio je odreknuće od službe zagrebačkog nadbiskupa kardinala Josipa Bozanića te je time mons. Kutleša postao zagrebački nadbiskup.

GRB NADBISKUPA DRAŽENA KUTLEŠE

Prema crkvenoj katoličkoj heraldičkoj tradiciji, grb (nad)biskupa tradicionalno je sastavljen od:

- štita koji može imati razne oblike (uvijek svodiv na izgled heraldičkoga štita) i sadrži simbolizme preuzete iz osobnih ideala, ili obiteljskih tradicija, ili pozivanja na vlastito ime, životno okruženje, ili na drugo;

- jednoga procesionalnoga križa s dva poprečna kraka, u zlatu, postavljena *in palo*, odnosno okomito iza štita;

- jedne donje trake koja donosi geslo obično napisano crnom bojom. U našem slučaju izabrao se štit gotškoga stila, klasičan i često upotrebljavan u crkvenoj heraldici, i zlatan križ u obliku lista djeteline, ukrašen s pet crvenih kamenova koji podsjećaju na pet Kristovih rana.

Tumačenje grba

Grb je sastavljen od dva polja na vrhu u kojima se nalaze zlatna zvijezda (7) i kruna hrvatskih kraljeva, te od središnjeg prostora grba gdje se nalazi lađa s istaknutim monogramom XP.

Dva plava polja koja se šire na desno i na lijevo simbol su nepokvarenosti nebeskoga svoda, ideala koji se uspinju prema gore; predstavlja odvajanje od zemaljskih vrjednota i uzlaženje duše prema Bogu. U središnjem polju se nalazi lađa s crvenim zastavicama koja stoji na burnim valovima. Lađa simbolizira Crkvu koja se nalazi u burnim vremenima, a kojom upravlja

Isus Krist. Kristov monogram (XP: grčka slova *hi* i *ro*, prva slova Kristova imena *Hristos*) ističe se ponajprije na jedru lađe da bi naznačilo središnje mjesto Krista u Crkvi koju vodi i kojom upravlja u burnim povijesnim vremenima.

U gornjem lijevom polju (heraldički desno) stoji zvijezda koja simbolizira Blaženu Djevicu Mariju, Majku Isusovu i duhovnu Majku našu, koja se naziva i Zvijezda jutarnja, a u desnom polju (heraldički lijevo) kruna hrvatskih kraljeva, koja podsjeća na Tomislavgrad gdje je krunjen prvih hrvatski kralj Tomislav, a gdje je rođen nadbiskup Kutleša.

U tebe se, Gospodine, uzdam! (Ps 31,15)

Riječi nadbiskupskoga gesla mons. Kutleše uzete su iz Psalma 31. U svojoj suočenosti sa zadaćama i pogiblima života čovjeka mora imati oslonce na koje može računati, utočište u koja će se skloniti, da ga ne umrtvi tjeskoba, već da ustraje unatoč kušnjama nadajući se da će postići cilj. To utočište je Gospodin koji upravlja povijesnim događanjima u kojima se nalazi njegova Lađa kojom sigurno upravlja prema njezinom cilju.

Geslo, također, izražava veliko pouzdanje nadbiskupa Kutleše u Božju providnost i mudrost. Usto, isto geslo je izabrao i mučenik blaženi kardinal Alojzija Stepinca, kojeg novi nadbiskup na poseban način štuje i utječe mu se u svojim molitvama.

BISKUPSKI ŠTAP ZAGREBAČKIH NADBISKUPA

Biskupski štap (pastoral) je u cijelosti izveden od pozlaćenog srebra, sastoji se od zavoja, drška, nodusa i triju donjih članaka štapa. Pripadao je zagrebačkom biskupu Luki Baratinu, zagrebačkom biskupu od 1500. do 1510. godine. Na pastoralu su biskupovi grbovi; na prednjoj i stražnjoj strani arhitektonski koncipiranog tempietta grbove biskupa Luke pridržavaju figure anđela u kasnogotičkoj odjeći, koji su prikazani do pojasa i smješteni ispod zavoja pastoralu.

S obje strane na kompoziciju anđela s grbom flankiraju muška poprsja, također u kasnogotičkoj odjeći s karakterističnim muškim frizurama moderniziranim tijekom 1470-ih godina u njezinih manje na talijanskom području.

U sredini zavoja smješteni su arkanđeo Gabrijel i Marija, koji stvaraju skladan gotički prizor Navještenja u kojem anđeo kleči na koljenu u skladu s dvorskom etiketom i onodobnim porastom pobožnosti prema Bogorodici te drži rastvoreni svitak, oblikovan poput trake u ruci. Svitak je lijevim krajem oštećen i nazire se trag slova E, a s prednje je gravirano GRA, što upućuje na dijelove teksta *Ave gratia plena*. Ispred Marije je štipićasti element, dio nekog predmeta, vjerojatno pulca ili stalka za knjigu.

Sve su figure izniman zlatarski rad, kako figure Navještenja tako i figure uz grbove koje su odlivene variranjem dvaju tipova modela.

Štap je u cijelosti heksagonalnog presjeka, pri čemu je zavoj naglašen vertikalnim bordurama tordirane/narezane žice i renesansnog kimationa između kojih se nižu reljefni lijevani listovi izraženih žila. Držak je također ukrašen graviranim vegetabilnim motivima i nodusom radijalno koncipiranih rebara. Sve plohe šesterostranih donjih dijelova štapa ispunjene su ornamentalnima bordurama, graviranim biljnim motivima s presavijenim listovima, a donji kraj zaključuje razjapljena čeljust fantastične životinje.

Biskup Luka Baratin bio je iznimno utjecajan, od 1490. bio je bosanski te potom od 1495. čanadski biskup. Tijekom 1500. godine preuzeo je Zagrebačku biskupiju i u njoj ostao do smrti 1510. godine.

Njegov pastoral prvi je put zabilježen u inventaru zagrebačke katedrale 1544. godine riječima: "Zatim biskupski štap od srebra, pozlaćen, s grbom biskupa Luke, težine 15,5 marki." Godine 1546. zabilježno je: "Zatim pastoral od srebra, svečano i obilno pozlaćen, s grbom biskupa Luke 1."

Pastoral se susreće i u inventaru iz 1552. godine: "Zatim pastoral od srebra, dobro pozlaćen, s grbom Luke biskupa, težine 16 marki."

Cjelokupan predmet stilski je prevladavajuće oblikovan stilom kasne gotike prožete elementima renesansnog oblikovanja. U gotičkom stilu prevladava arhitektonska kompozicija tempietta s fjalama i mrežištima te karakterističnim kasnogotičkim listovima na zavoju štapa koji se oslanjaju na grafičke predloške biljnih ukrasa poput onih Martina Schongauera. Oblikovanjem gornjeg dijela pastoral a i izražajnim voluminoznim listovima vrlo je sličan biskupskom štapu bečke katedrale datiranom oko 1515. godine. Uz prevladavajuću kasnogotičku strukturu i motive, ističu se i renesansni elementi izvedbom radijalnih rebrastih ukrasa na nodusu te bordura s nizovima antikizirajućih kimationa i ovulusa. Spomenuti ukrasni motivi bordura

te primjena Schongauerovih predložaka povezuju narudžbe Luke Baratina; radijalni ukrasni motivi, koji predmetu daju naznaku renesansnog stila, pojavljuju se i na pastoralu i na donjem dijelu kotlića za blagoslovljenu vodu istog naručitelja. Stoga Baratinovi predmeti čine sjajnu i rijetku cjelinu zlatarskih izvedbi kasnogotičkog i renesansnog zlatarstva iznimno visoke razine sačuvanu u kontinentalnoj Hrvatskoj.

Nije poznato kada je pastoral izveden ni gdje, no s obzirom na to da je Luka Baratin od 1495. do 1500. godine bio rizničar Vladislava II. Jagelovića te je stoga bio osoba od posebnoga kraljeva povjerenja, izvedbu treba povezati s najvršnjim zlatarskim centrima Ugarsko-Hrvatskog Kraljevstva.

Izvedba poluligure anđela koji pridržavaju njegove grbove s obje strane tempietta usporediva je s anđelima u grbu grada Košica i tamošnjim zlatarstvom koje je bilo pod jakim njemačkim utjecajima. No nema podataka o nastanku predmeta ni poznatih izravnih oblikovnih analogija.

(A. Koprčina, *Zlatarstvo u Zagrebu 1450.-1550.*, 2022.)

IZDAJE
Zagrebačka nadbiskupija
Nadbiskupski duhovni stol

UREDILI
mons. Ivan Šaško
preč. Miroslav Martinjak
vlč. Tomislav Hačko

CEREMONIJAR
preč. Denis Barić

REGENS CHORI
preč. Miroslav Martinjak